БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 105 (8630)
МАЙН
5
ПОНЕДЕЛЬНИК
1958 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

МАНАЙ БАГША МАРКС

☆

Түрэһөөр 140 жэлэйнь ойдо

☆ ☆

рл Маркс бурят уг гарбалтай бэшэ- һаа, манай арадта тон дүтэ, Влади- Ильич Лениндэл адли түрэл хүмнай . Бурят-монгол болон социалистиче- бусад арадуудай эрхэ сүлөө, хүгжэл- дарлалтань эдэ хоёр агуухэ хүнүүдэй эй, дэлхэйн ажалшадай багшанарай нэрэтэй нягта холбоотой. Тиимэһээ. й арад өөрынгөө багшын түрэһөөр эл болоһоной ойе агуухэ ород, хитад бусад сүлөөтэ арадуудтай хамта ха- зүрхэнһөө баярлан, омогорхон тэм- жэ байна.

I.

рл Маркс үнгэрөөшэ зуунай үедэ, оной майн 5-да Германиин Трир городто түрэһэн юм. Тиихэдэ нойрһоо гүй тала дайданууд ганцашье манай бэшэ, мүн дэлхэйн бусад орон нюта- ар яһала олон байгаа. Теэд Европодо ика, заводууд баригдажа, хэһэн бүтээ- оумысынь хүнгэноор бэшэ, үнэтэй сэп- эр худалдаха газар хэрэгтэй болоһон и. Тингэжэ Европодохи буржуазна уд өөрынгөө харьяата хүдэлмэришэн е дарлаха мүлжэхэһөө гадна, бусад удай арадуудые мүлжэжэ, тэдэнэй ынь буляан хуряажа эхилһэн түү- юм. Европын капиталистнууд өөрын- унахай, хомхой хобдог һабарые Эпэд- ту, Ази, Африка тээшэ һарбайһан, дарлалта мүлжэлгын буржуазна гу- араажа байһан байгаа. Капиталисти- общество дотор олонхи зоной үгытэй байхада, үсөөхэн тоото баяшуулай жа сэнгэжэ һуудагынь Карл Марк- сэсэн, һонор ухаае һонирхуулжа эн юм. Тингэжэ эдир залуу байхаһаа Карл Маркс улад зоной байдал ту- хүнүүдэй, ангинуудай, партинуудай адын харилсаан тухай, хүн түрэлтэ- хүгжэлтын хуули ёһон тухай бодожо, юционно үзэлтэй болоһон байна. ша зоной тулада, тэрэнэй аша туһын, сүлөөгэй тулада ами наһаяа гамнан- р тэмсэхэб гэжэ Карл Маркс арбан тойдоо тангариг үгөөд, тэрэ нангин ынгоо түлөө бүхэли наһаараа эрэл- ркгтойгоор, эсэшэ сусашагүй тэмсээ.

II.

Маркс Бонной, Берлинэй универ- үүдтэ һуража, философиин эрдэмтэй , 1842—1843 онуудта «Рейнскэ эн» ахалагша редактораар хүдэлһэн һэндэ байхадаа Германиин политиче- айдалтай, ажалша зоной байдалтай танилсажа, дарлалта мүлжэлгэдэ үсэн, арад зоной интересые хамгаал- ршэлтэй болоо. Энэнь прусска прави- вые айлгаад, «Рейнскэ газетэ» 1843 апрелиин 1-дэ хаагдаһан байгаа. Тэ- э буржуази болон пролетаринадай адохи ангиин тэмсэл түүхэдэ түрүү- э эхилнэ. Энэнь рейнскэ политиче- эмсэлэй дүршэлтэй болоһон Марксын ашша бодолые улам хурсадхажа, тэ- үмэнэ теоретическэ, политическэ шэ- илгонуудые табиһан юм.

Маркс өөрынгөө бүхы наһанай та- гүй нүхэр Фридрих Энгельстэй хам- жэ, пролетаринадай түүхэтэ үүргэ зорилгые тодорхойгоор зааһан, про- адай диктатура, засаг тогтоохо ту- коммунистическэ общество байгуул- ай һургаал зохёоһон байнад. Энэнь Марксын хэһэн хэрэгэй, номноһон ой гол шухала онол удхань болоод, дээрээ научна коммунизм гэжэ нэрэ- р түүхэдэ ороо.

ммунистическэ партиин манифест» он) хадаа научна коммунизмын дээ- гэхэ гү, али Карл Марксын һургаал, ануудай тобшо тодорхой суглуулба- болоно. Тэрээн соо марксизм бүхы а—философиин, политическэ эконо- социализмын талаһаа харуулагдана. ашыхан ном олон номтой тэнтэй рэнэй заабаряар бүхы болбосоронты н пролетариат тэмсэжэ байна гэжэ Ленин үшөө 1895 ондо бэшээ һэн. ан мүнөө дэлхэйн олонхи арадуудай, модо бурят-монгол арадай хэлэн дээ- үүлагдаад, манай тэмсэлдэ, ажабай- най туһалжа байна. «Коммунистиче- артиин манифестын» суртал бодол- «Францидахи ангиин тэмсэл», «Луи артын арбан наймадахи брюмера», дадахи граждан дайн», «Готско мые шүүмжэлэлгэ» гэһэн зохёол- оторнь, ехэнхи наһан соогоо бэшэ- Капитал» гэжэ зохёол доторнь саа- хүгжөөгдэн дэлбэлэгдэжэ, бүри ехэ татай, бүри гүнзэгы болоһон байна.

Научна коммунизмын гол удхань юуб гэхэдэ, капитализмын зайлашагүй унан һалажа, пролетарска революци мандаад, тэрэнэй диктатурын тогтоогдоһоной ашаар шэнэ, ангигүй коммунистическэ общество капиталистическэ обществые һэлгэхэ юм гэжэ заана. Энэ түүхэтэ ехэ хубисхалые дэлхэйн бүхы ангинуудай эгээл түрүү, эгээл эмхитэй анги болохо пролетариат өөрынгөө ударидагша—Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро бэелүүлжэ шадаха гэжэ манай багшанар тон зүбөөр, үнгэрөөшэ зуунай бүрхэг манан сооһоо хёрхоор, нэбтэ харан, сэсэн мэргэнээр хэлэһэн байха юм. Тиихэдээ энэ хубисхал ганса нэгэн ороной пролетаринадай бэшэ, мүн бүхы оронуудай пролетаринадай нэгэдэмэл хүсөөр, тэдэнэй бэе бэеэ дэмжэһэн тэмсэлээр дэлгэрүүлэгдэхэ, бэелүүлэгдэхэ юм гэжэ заагаад, пролетарска интернационализмын гол эрилтэнүүдые тодорхойлһон байна.

Карл Маркс сэсэн мэргэн һургаал үгэхэтээ хамта, тон эдэбхитэй хүн байжа, хүдэлмэришэ, ажалша зонтой ходо уулзадаг, хөөрэлдэдэг, тэдэнэй һанажа бодожо ябаһан юумые һайн мэдэдэг, революционно хүдэлөөндэ, научна коммунизмын заабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ халуунаар хабаададаг байгаа. Карл Маркс «Коммунистнуудай Союзые» хүтэлбэрилэлсэһэн, хүдэлмэришэдэй уласхоорондын нэгэдэл—Нэгэдэхи Интернационал байгуулһан, тэрэнэй ажал-ябуулгые ударидаһан байна. Нэгэдэхи Интернационал (1864—1872) хадаа элдэб үндэһэ яһанай хүдэлмэришэдые марксизмын һургаалаар хүмүүжүүлхэ, нэгэдүүлхэ, жагсааха ябадалда, хүдэлмэришэдэй уласхоорондын хүдэлөөе хүгжөөхэ хэрэгтэ тон ехэ үүргэ дүүргээ. «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!» гэжэ Карл Маркс Фридрих Энгельс хоёрой уряалһан уряань бүхы ажалшадые коммунизмын түлөө тэмсэлдэ жагсаан нэгэдхэжэ байна.

Марксизм-ленинизмын туг доро мүнөө 33 миллион коммунистнууд жагсаад, бүхы дэлхэй дээрэ эрэлхэг зоримгой тэмсэл ябуулжа байнхай. Жэшээд үзыт: 1848 ондо тогтоогдоһон түрүүшын пролетарска эмхи —Коммунистнуудай Союзай оройдоо 300 гэшүүдтэй байһан һаань, харин мүнөө элдэб оронуудаар коммунистическэ, хүдэлмэришэдэй 75 парти байгуулагдаад, тэндэ 33 миллион хүн нэгэдэнэ! Марксизм-ленинизмын хэзээдэ мүнхэ, хамагые илагша һургаал байһые гэршэлхэ ондоо ямар баримта байжа болохо гээшэб!

Мүнөөнэй дэлхэйн хүгжэлтэ Маркс, Ленинэй зааһан ёһоор ябажа байна. Карл Маркс ородой хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ ехэ анхарал табижа, ород хэлэ шудалһан, «Капитал» гэжэ гол ехэ экономическа номойнгоо ород хэлэн дээрэ гарахаданъ ехээр баярлаһан юм. Теэд ородой хүдэлмэришэд Марксын найдабариинь харюулаа. Тэдэнэр өөрынгөө агуухэ багша Ленинэй ударидалта доро 1917 ондо пролетарска революци хээд, капиталистнууд болон хаашуулаа унагаажа, социализм байгуулха түүхэтэ хэрэгтэ эхи табяа. Тингэжэ Россин хүдэлмэришэд дэлхэйн коммунистическэ хүдэлөө толгойлһон юм, мүнөөшье толгойлжо ябана. Ородой хүдэлмэришэдэй, совет арадай жэшээгээр Европын болон Азиин олон арадууд революци хээд, мүнөө дэлхэйн зоной гурбанай нэгэ хубинь социализмын замаар дабшана. Агуухэ Советскэ Союз түрүүтэй социалистическэ гүрэнүүдһээ Ази, Африкын арадууд жэшээ абажа, империализм болон колониализмын дарлалтаһаа мултаржа байна. Мүнөө дэлхэйн олонхи арадууд капитализмые хаяжа, социализм байгуулхын түлөө тэмсэнэ. Энэнь манай үеын эгээл ехэ илалта гээшэ. Дарлалта мүлжэлгын бусалтагүйгөөр һалаха, дэлхэйн бүхы ажалша хүдэлмэришэ зоной эрхэ сүлөөтэй, зол жаргалтай хүгжэжэ һуухыень хараха, тэрэнэй түлөө тэмсэхэ золтой байнабди.

Маркс өөрынгөө мүнхэ һургаалые гансахан толгойһоо абажа зохёогоогүй.

Марксизм хадаа хүн түрэлтэнэй бүхы туйлалтые хэрэглэжэ, хуушарһан бодолые шүүмжэлжэ, бодото байдалые гоёонгүй, сагаалангүй, тэрэ хэбээрнь шэнжэлһэн, тэрэнэй хүгжэлтын хуули ёһые улад зоной, ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл дээрэһээ тодорхойлһон һургаал мүн.

Урдань шажан бурханай номнолые баримталдаг дээрэһээ дэлхэйн хүгжэлтые зүбөөр ойлгожо болохогүй байба. Энэнь эрдэм ухаанай һулаар хүгжэһэнһөө үг унгитай, мүн баһа ангиин удхатай байгаа. Мүлжэгшэ ангинууд арад зониие харанхы, мунхагаар, эсэргүүсэлтэгүйгөөр барижа байхын тула, дэлхэй дээрэ болоҗо байһан юумые зорюута буруугаар, идеалистическэ гуримаар тайлбарилдаг байһан юм. Тэдэ бүгэдые Карл Маркс Фридрих Энгельс хоёр түрүүшынхеэ элирүүлжэ, «Гэгээн бүлынхин» («Святое семейство» 1845), «Немецкэ идеологи» (1846), «Философиин зоболон» (1847) гэхэ мэтэ зохёолнууд дотороо таһа шүүмжэлээд, хүнэй, дэлхэйн байдалые, тэдэнэй хүгжэлтын хуули ёһые хайшан гэжэ ойлгохо ёһотойб гэһэн диалектико-материалистическэ һургаал бии болгоһон байнад. Энэ һургаалынь хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй дүй дүршэл дээрэһээ ургажа, тэрэ үеын эрдэм ухаанай эгээл һайнииень, дээжыень бэедээ шэнгээн абажа, хүн түрэлтэн саашадаа яажа хүгжэхэ, ургаха ёһотойб гэһэн асуудалнуудта тодо һонор харюу үгэһэн байна. Энэнь Карл Марксын хэһэн агуухэ габьяа, ухаан бодолойнь туйлалта, эрдэмэй дэбжэлтэ гээшэ. Тиимэһээ марксизм хадаа бүхы дэлхэйн саашанхи хүгжэлтын, капитализмын хосоролгын, коммунизмын илан мандаха һургаал заабари болоһон, болоһооршье байна.

Гэбэшье, дарлалта мүлжэлгые сахигшад Марксын һургаалые буруушаадаг, тэрэниие «заһаха» гү, али «һайжаруулха» гэжэ оролдоһон, оролдоһооршье байна. Үнгэрөөшэ зуунай һүүл багта немецкэ социал-реформист Э. Бернштейн тиимэ һэдэлгэ гаргаад, Марксын һургаалые, заабаринуудые арсажа, капитализмые хамгаалха һэдэлгэ гаргаһан байха юм. Тэрэниие нь В. И. Ленин түрүүтэй ородой марксистнууд шууд шүүмжэлжэ, марксизмые хамгаалан, научна коммунизмые империализмын ба социализмын үедэ саашадань хүгжөөһэн ба хүгжөөжэшье байна. КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд энээндэ шэнэ гэршэнь болоҗо үгэнэ.

Дэлхэйн капитализмын бутаран унажа, дэлхэйн социализмын диилэн илажа байха үедэ капитализмые үмөөрһэн элдэб этэгээдүүд, тэрэниие абарха гэжэ оролдодог, тэрэнэй тулада ревизионистнуудай хуушан арга мэхэнүүдые хэрэглэдэг байна гэбэл, ангиин тэмсэл тухай, капитализмын зайлашагүй хосоролго тухай, пролетаринадай диктатура байгуулха тухай Марксын һургаалые урданайхидаал адляар буруушаан арсана. Тиихэдээ нэгэн гэбэл капитализм һайн гэжэ һэнгэргүйгөөр хэлэдэг, үгышье һаа—капитализмые бишиихэ «эмшэлээд», «һайжаруулаад» орхибол, тэрэ общество хүн зондо туһатай байха гэжэ ажалшадые мэхэлхэ һаналтай. Тэрээнһээ гадна, буржуазна болон пролетарска үзэл сурталай илгаае балартуулхэ, худхаха гэжэ тэдэнэр һэдэнэ, марксизм гээшэ шэнэ үедэ хуушараа, гээгдэнги оронуудта хэрэглэгдээл һаа хэрэглэгдэжэ болохо, харин түрүү оронуудта хэрэглэжэ болохогүй гэхэ мэтын байрагүй тэнэг юумэнүүдые шашана. Иимэ һэдэлгэнүүд, шашалдаанууд урданшье гарадаг байгаа. Теэд тэдэ бүгэдэнь бүхы дэлхэйн бата, хэлбэришэгүй марксистнуудай зүгһөө шууд шүүмжэлэгдэжэ, таһа сохигдодог байһан юм. Элдэбын оппортунистнууд, урбагшад, ревизионистнуудые элирүүлэн шүүмжэлжэ, дэлхэйн хүдэлмэришэнэй, коммунистическэ хүдэлөөе хүгжөөхэ ябадал марксистско-ленинскэ партинуудай гол зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ 1957 ондо Москвада болоошо коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөнэй Деклараци соо тэмдэглэгдэнэ. Марксизм-ленинизм хадаа олон миллион хүдэлмэришэд, таряашадай дунда дэлгэржэ, тэдэнэй һанаа бодолдо шэнгэдэг, коммунистическэ хүдэлөөе улам ургэдхэдэг байна. Марксизм-ленинизм илагдашагүй. Юундэб гэхэдэ, үнэнтэ зүб һургаал байжа, бүхы дэлхэйн ажалша зоной аша туһада харюусана. Марксизм-ленинизм хамаг зоной ухаан бодолдо хүрэбэл, бүхы дэлхэйе коммунистическэ ёһоор хубилгаха хүсэтэй. Марксизм-ленинизм бүхы арадуудай саашанхи хүгжэлтын замые толоруулжа үгэнэ. Марксизм-ленинизм — хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай тэмсэлэйнь дайшалхы туг мүн.

Д. ЛУБСАНОВ, философско эрдэм ухаанай кандидат.

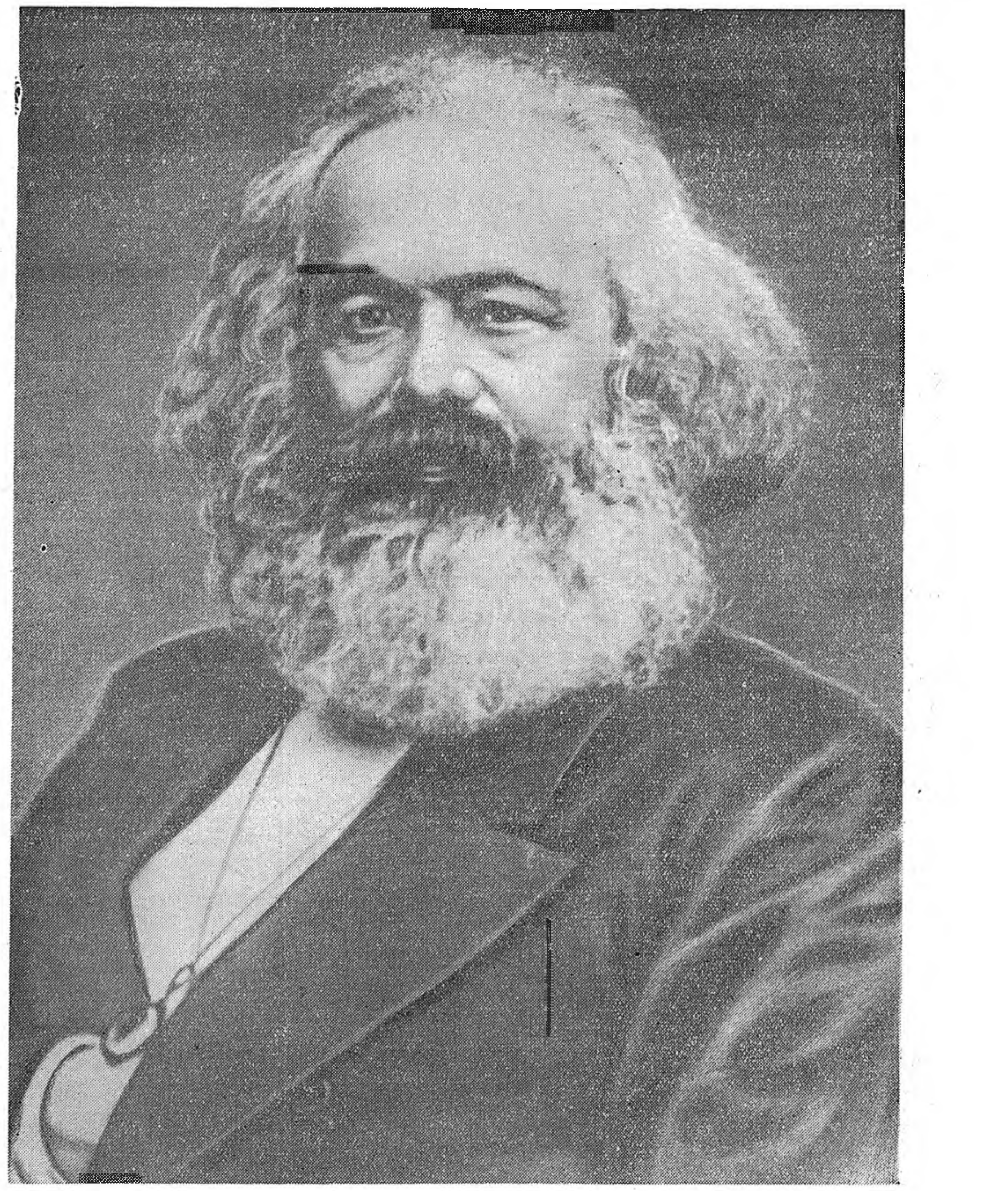

КАРЛ МАРКС

Карл Марксын түрэһөөр 140 жэлэй ойдо

Карл Марксын ажабайдал, ажал-ябуулгада зорюулагдаһан лекци, элидхэлнүүд ороноймнай городууд болон хүдөө нютагуудта хэгдэнэ. Марксизм-ленинизмын институт, Ниитын науканuудай академи болон КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Партийна дээдэ һургуулиин коллективүүд Карл Марксын дурасхаалда зорюулагдаһан научна сесси майн 5-най үдэр хамтадаа үнгэргэхэнь.

Тэрэшэлэн стэлицын библиотекэнүүдтэ, Культурын байшангуудта, хүдэлмэришэдэй клубуудта научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша—Карл Марксын түрэһэнһөө хойшо 140 жэлэй ойдо зорюулагдан, гоё һайхан зурагуудтай номой выставкэнүүд эмхидхэгдэнхэй. Нэгэ тиимэ выставкэ КПСС-эй Москвагай комитедэй, Москвагай Городской комитедэй политическэ гэгээрэлэй байшанда эмхидхэгдээ. Выставкын тэг дундань Карл Марксын хэлэһэн үгэнүүд зураглан харуулагдана.

Тус выставкын стенддэнь Карл Марксын, Фридрих Энгельсын, Владимир Ильич Ленинэй зохёолнууд, мүн научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша—Карл Марксын түрэһэнһөөнь хойшо 140 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статьятай журналнууд бии.

Манай орондо Совет засагай тогтэһонһоо хойшо Карл Марксын, Фридрих Энгельсын зохёолнууд 69 хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 71 миллион гаран хэһэгээр хэблэгдэһые стенддэ харуулагдаһан тоо, баримтанууд гэршэлнэ.

«Тэрэнэй нэрэ, алдарта хэрэгүүдынь олон зуун наһа наһалха!» гэжэ Фридрих Энгельс Карл Маркс тухай хэлэһэн юм. Революциин гени Ленинэй үргэлжэлүүлһэн Марксын һургаал обществые хубилгагша ехэхэн хүсэн болоҗо мандаа. Мүнөө социалистическэ оронуудай миллиард шахуу арад зон марксизм-ленинизмын туг доро шэнэ ажабайдалтай, ажаһуудалтай болоҗо байнхай.

(ТАСС).

Вл. МАЯКОВСКИЙ

„Владимир Ильич Ленин"

(Поэмэһээ абтаба)

Прожекторнүүдэй
гэрэл илан.
саг хадна
Хороогоо, хулуун,
капиталай
сагы.
Саг болбол
ахай Карлые
түрэбэ ха даа —
Ленинэй аха —
Марксы.
Маркс гэхэдэ
портредтэхи
буурал толгойнь
үзэгдэһэндэл.
Ажабайдалынь
ямар ондоо байгааб
хүнэй һанадагһаа!
Мрамор соо табигдаһан
гипсдэл,
Хүрэһэн үбгэниие
хүнүүд харадаг даа.
Теэд хүдэлмэришэдэй
революционно
замаар
хэхэдэнь
түрүүшынгээ алхам
ямар
ехэ галаар
Маркс
зүрхэ, бодолоо.
бадаргаа һэм!
Завод бүхэндэ
өөрөө
байжа гараһандал,
юумэ бүхэниие
бүтээлсэһэндэл
гараараа.
хүлһыень дутуу түлэн,
хүдэлмэришэды дээрмэдэһэн
баяшуулые
балшыса барин
харуулаа...
Хонжоо наймаашанай
хүйхэр мэхые
харахаш хабагүй,
хүнүүдэй шэшэрэн байхада,
амба сар болоһон
алтан
тугалые
ангиин дайгаар
дарахаяа
Маркс
хүтэлөө тиихэдэ.
һанадаг байгаабди —
миил
тушаалдаһан долгин,
хотирон, бэтирэн,
Маниие
коммунизмын татуурта
хаяха юм гэжэ.
Маркс
пролетаринарые
рульда табин.
түүхын хуулинуудые
үгөө нээжэ.
Марксын номууд —
холбоһон үзэгүүд бэшэ,
һубарюулан табиһан
хооһон тоо бэшэл тэдэ.
Маркс
хүдэлмэришэниие
хүл дээрэнь үндылгэжэ.
тооһоо нягта
жагсаалаар
хүтэлөө тэмсэлдэ...

Цэдэн Галсанов
оршуулба.

Республикын ажалшад алдарта үдэрые тэмдэглэжэ байна

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша, хүдэлмэришэд, таряашадай агуухэ багша Карл Марксын түрэһөөр 140 жэлэй ойе республикын ажалшад үргэнөөр тэмдэглэжэ байна.

ЯРУУНА. Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхоз, МТС, совхоз, эмхи зургаануудай агитаторнууд К. Марксын намтар, һургаал тухай хөөрэлдөө хэнэ. Партиин айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедтэ, хүдөөгэй библиотекэ, клубуудта Карл Маркс тухай фэтомонтаж, зохёолнуудайнь выставкэ эмхидхэгдээ. КПСС-эй айкомой инструктор нүхэр Будаев Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо Карл Марксын һургаал тухай элидхэл хэбэ.

КЯХТА. К. Марксын түрэһөөр 140 жэлэй ойдо зорюулагдаһан гоё һайхан выставкэ хизаар ороноо шэншэлхэ музейдэ нээгдээ. Карл Марксын бэшэһэн зохёолнууд, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй К. Маркс тухай бэшэһэн дурасхаалнууд тэндэ бии. Мүн иимэ выставкэ городой библиотекэдэ, һургуулинуудта эмхидхэгдээ.

УЛАН-УДЭ. Максим Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ дотор һаядаа хүн зон олон. Пропагандистнар, элидхэлшэд, агитаторнууд К. Маркс тухай бэшэгдэһэн номуудые, өөрынь зохёолнуудые олоор абажа уншана. Библиотекын уншалгын зал соо «К. Маркс—научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша» гэһэн номой выставкэ эмхидхэгдээ.

„Капитал" азербайджан хэлэн дээрэ оршуулагдаба

КУ, майн 3. (ТАСС). Карл ксын түрэһөөр 140 жэлэй ойе байджанда үргэнөөр тэмдэглэ- Республикын библиотекэнүүдтэ выставкэнүүд эмхидхэгдэжэ, науч- коммунизмын үндэһэ һуури та- ын бэшэһэн номууд, өөр ту- һургаал тухайнь бэшэгдэһэн мэринүүд табигдаһан байна. эхи интернационалые байгуу- эн ажабайдал, ажал-ябуулга лекци, хөөрэлдөөнүүд Культурын ордонуудта, клубуудта, нефтьшэдэй хамтын байрануудта болоно.

Республика дотор илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ Марксын зохёолнууд оршуулагдаад, хэблэн гаргагдана. Марксын «Капитал» гэжэ зохёолой түрүүшын хоёр боти азербайджан хэлэн дээрэ оршуулагдаад, барлан гаргагдаба. К. Марксын, Ф. Энгельсын шэлэгдэмэл зохёолнууд (хоёр ботитой), ородой политическэ ажал-ябуулагшадтай абалсаһан бэшэгүүдынь хэблэгдээ. Марксын биографиие Азербайджанай ажалшад түрэл хэлэн дээрээ уншадаг болоо. «Капиталай» гурбадахи боти оршуулагдаад, мүнөө жэлдэ хэблэгдэхэнь.

К. Марксын түрэһэн үдэр майн 5-да Азербайджанай Науканuудай академи, марксизм-ленинизмын институдай филиал хамтаржа, научна сесси үнгэргэхэ юм.

1818 КОММУНИЗМЫН ҺУРГААЛАЙ ЭХИ ТАБИГША 1958

Жаргалай түлхюур

Жаргал... Энээхэн үгын удхатайлбарилхын тула хэды олон сэсэшүүл хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үндэр ухаа гүйлгөө гээшэб, хэды олон ном бэшээ һэм! Эдэ номууд соо элдэб һанамжанууд хэлэгдэһэн байдаг. Заримандань хара уһан дээрэ хүрга зузаан үрмэ тогтоомо гоёор хэлэһэн байха. Уг узуурынь уудалаадшье, удхыень гаргахаа оролдоһон ушар дайралдадаг. Теэд Карл Марксын урда тээхи үеын ямаршье зохёол абаад харабал, «үгытэй ажалша зон энэ дэлхэй дээрээ хайшан гэжэ жаргахаб?» гэһэн асуудалда зүб харюу олохогүйт. Дарлагша ангиин түлөөлэгшэдэй бэшэһэн гү, али тэдэнэй туһамарша болохо шажанай этигэмжэтэнэй зохёоһон номууд соо энэ асуудал табигдадаггүй, табигдаашье һаа тон юрэнхы тула даа бодото туһа болохоор согсолол хэгдэдэггүй байгаа бшуу. Урда сагай ухаатан (халтад лэ гээ һаа) газар дээрэ бии болгохо жаргалаа огторгойн одо мүшэдэй дунда бэдэрхээ тэгүүлдэг һэн. Буддын шажанай зохёоһон «хойто наһан», «бурханай орон» г. м. абаад үзөө һаа, тиимэрхүүл удхатай. Һүзэгтэй зоной мухар этигэл хэрэглэн, ламанар хадаа «зоболонто юртэмсэдэ жаргалгүй», гансал хойто наһандаа—бурханай орондо жаргахат гэһэн идхалга номнолго үргэнөөр ябуулжа, ажалша зоние ангиин тэмсэлһээ һамааруулдаг байгаа.

«Жаргал гэдэг юун бэ?» гэһэн асуудалда эгээл түрүүн Карл Маркс үнэн харюу үгэһэн байна. Ниитын байдалай ябасые эрдэм ухаанай хүсөөр шэнжэлжэ, урда гараһан бүхы һанамжануудые хамталан, ангиин тэмсэлэй суртаал гаргаа. Энэ суртаалые жаргалай түлхюур гэжэ нэрлэбэл таараха. Яахадааб гэхэдэ, гансал энэ суртаалай үндэһөөр, «зоболонто юртэмсые хайшан гээд жаргалта юртэмсэ» болгохоб, энэнэй түлөө юу хэхэ ушартайб!—гэжэ түрүү пролетариадта элирээ бшуу. Үмсэтэ юртэмсын байгаа сагта ажалша хүндэ жаргал байхагүй. Үгытэй зон хамтаржа, жаргалайнгаа түлөө тэмсэгты,—гэжэ Маркс уряалһан байгаа. Жаргал гээшэмнай тэнгэриһээ тэб гээд гансата газар дээрэ буушадаггүй юм, тэрэнии ангиин тэмсэлэй дүлэн соогуур— баяд, ноёд, дарлагшадһаа улаан гараараа буляажа абаха ёһотой гэжэ ойлгоходоо, хүдэлмэришэн анги өөрынгөө парти бии болгоод, хатуу шэрүүн байлдаа захалаа һэн. Тэрэ гэһээр мүнөө зуу гаран жэл болобо. Түүхын талаар бодоо һаа, зуугаад жэл балайшье ехэ бэшэ. Теэд энээхэн сагай хугасаан соо хэды ехэ хубилалта болоо гээшэб?! Мүнөө дэлхэйн гурбанай нэгэ хубиин зон Марксын анха зааһан харгы дээрэ гэхэ гү, али социализм байгуулха харгы дээрэ гараад ябана. Энэ хадаа Марксын анха бии болгоһон, Ленинэй үргэлжэлүүлһэн бата суртаалай сухаришагүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байһые гэршэлнэ бэшэ аал?

Манай бурят арад Ленин багшын байгуулһан түрүүшын социалистическэ гүрэнэй ахадүүгэй бүлэ соо хүгжэн мандажа байһан жаргалтай. Өөрын эрхэ, сүлөө гээщэ жаргалта байдалай эхин һуури гэжэ харгдахаар. Эрхэ, сүлөөтэй болоһон манай арад хүн бүхэнэй ерээдүй сагта жаргаха коммунистическэ үглөөдэрэй түлөө шармайн оролдожо байна. Жаргалта байдал байгуулжа байһан манай арад жаргалтай. Оройдоо дүшөөд жэлэй үедэ эрхэ, сүлөөтэй болоһон аад, мүнөө жаргалай харгыгаар хэды шэнээн амжалта туйлаа гээшэбибди? Хара хүсөөр туйладаг саг хойшоо гарантаа. Манай саашанхи зам—ухаан бодол, эрдэм һургуули, оньһото машинын зам. Хэрбээ хаанта хархис засагай үедэ, жэшээлхэдэ, нэгэ дворянинай бүлын ямаршье юумээр дуталдангүй, алта зөөреэр умбажа, «амар жаргалтай» байхынь тула хэдэ мянган таряашад үдэрһөө үдэртэ хүдэлдэг байгаа һаань, коммунистическэ үедэ юрын хүнэй бүлын ямаршье дутагдалгүй, ёһотой жаргал эдлэхын тулада бүтээсэ ехэтэй оньһон машинанууд хүдэлжэ байха зэргэтэй байна. Коммунизмын үедэ хүн юушье хэхээ болёод (машина заражархёод), өөдөө хаража, үбдэгтөө нёлбоод хэбтэхэ бэшэ ааб даа. Жэшээлхэдэ, үдэрэй хоёр час машина табижа хүдэлжэрхёод, саада сагтаа өөрынгөө дуратай юумэ,—уранһайханай, эрдэмэй, спортын г. м. юумэ эрхилхэ болоно бэзэ.

Бодоод үзэел, һаял колхоз боложо, морин анзаһаар газараа хахалжа байгаа бэшэ һэн гүбди? Теэд мүнөө хабарай тарилгада морин анзаһан, модон борной бэдэрээ һаа олдохоёо болёо бэшэ гү? «Трактор агтын аялга» таһархаяа болёо бэшэ гү? Үшөө нэгэ арбаад жэлэй үнгэрхэдэ, юун болохо гээшэб? Коммунистическэ партимнай үдэрһөө үдэртэ хайшан лэ гээ һаа хүнэй ажал хүнгэдхэхэмнай ааб? гэжэ бододог байна бшуу.

Үндэһэн соёл, һургуулимнай хэды шэнээн хүгжөөб? Тооложо барахаар бэшэ. Дунда һургуулитан һаалишан боложо байна. Колхоз боложо байха үеэр аймаг аймагта дунда һургуулитан олон һэн гү? Ород һургуулитай бэшээшэшье шухаг байгаа бэшэ аал даа. Мүнөө колхоз бүхэндэ врач, зоотехник, агроном, багшанар! Республикадамнай 130 гаран эрдэмэй кандидадууд, 5 доктор бии болонхой.

Хүн зоной байдал жэл ерэхэ бүри һайжаржа, гүнзэгы удхатай болоно. Миллион олзогүй колхоз үсөөржэ, колхознигууднай гоё һайхалаар байдалаа зохёон байгуулхын түлөө мүрысэжэ байна.

Марксистско-ленинскэ национальна политикын алдадгүйгөөр манай ажабайдалда нэбтэржэ байһанай ашаар эдэ бүгэдэмнай бэелэн мандана бшуу. Эдэмнай ерээдүйн жаргалта байдалай—коммунизмын үндэһэ һуури мүн. Энэмнай бодото марксизм-ленинизм гээшэ!

Гунгаа Туденов.

К. МАРКС ТУХАЙ ДУРАСХААЛНУУДҺАА

Байгаалиин хүгжэдэг хуули ёһые Дарвинай тодорхойлһон мэтээр, Маркс хүн түрэлтэнэй түүхын хүгжэдэг хуули ёһые тодорхойлһон байна. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, политика, эрдэм ухаан, искусство, шажан гэхэ мэтые шэнжэлжэ шадахаар болохоһоо урид хүнүүд түрүүшын ээлжээндэ эдихэ, ууха, гэр байратай болохо, хубсалха ёһотой, тиимын тула ажамидаралда шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилжэ, арад зоной гү, али үе сагай экономическа хүгжэлтын шата бүхэндэ гүрэнэй эмхи зургаанудай, эрхэ зэргын, искусствын, эдэ хүнүүдэй шажанайшье ойлгомжын хүгжэдэг, урдынхидал адляар бэшэ, харин иимээр лэ тайлбарилагдаха ёһотой эшэ үндэһэ бии болгоно.

Ф. Энгельс.

Маркс XIX зуун жэлэй үедэхи үзэл сурталай гурбан гол шэглэлые үргэлжэлүүлжэ, сэсэн мэргэнээр түгэсхэн тодорхойлһон юм. Эдэ шэглэлнүүд хүн түрэлтэнэй эгээн түрүү оронуудта: немецкэ классическа философидо, англиийска классическа политэкономидо, французска революционно һургаалнуудаар холбоотой французска социализмда хамаадана.

В. Ленин.

«Манай саг үе хадаа капитализмһаа социализмда хуулита ёһоор оролгын үе, марксистско-ленинскэ һургаалай агууехэ илалтын үе мүн». (КПСС-эй Центральна Комитедэй СССР-эй бүхы һунгагшадта хандаһан Хандалгаһаа).

Тоо, баримта

Совет засагай тогтоһонһоо хойшо К. Маркс, Ф. Энгельсын зохёолнууд манай орон дотор 69 хэлэн дээрэ, хамтадаа 71 миллион хэһэгээр хэблэгдээ.

Карл Маркс, Фридрих Энгельсын бэшэһэн «Коммунистическэ партиин манифест» СССР-тэ 336 дахин, 63 хэлэн дээрэ, 13 миллион шахуу хэһэгээр толилогдоһон байна. Энэ зохёол мүн бурят хэлэн дээрэ оршуулагдан хэблэгдээ.

К. Марксын «Капитал» гэжэ зохёолынь Советскэ Союзда 138 дахин, 14 хэлэн дээрэ, 5,6 миллион хэһэгээр толилогдоо.

К. Маркс, Ф. Энгельс, К. Марксын басагад — Женни, Элеонора, Лаура. (XIX зуун жэлэй 60-дахи онуудай эхин).

Баян даа байдалнай

«Арюун нютаг Алцаг, Ара Намагаарнай ябахадаа, айл бүхэндэнь орожо гараарайт»—гэжэ колхозой залуушуул танил нүхэдөө уридаг болонхой. Нээрээшье, оршон тойрон үзэсхэлэн байгаалитай, элдин хонгор нютаг юм. Хайшаашье хара: хагда ногоогоор хушагдаһан элдин энгэр майланууд, Ара Намаг болон Шэбэрэй алтан шэниисын поли, Зуун Голой тэжээлтэ үбһэтэй сабшалан...

Баруун Голой баруун хажуугаар Наринһаа нааша, саашаа жэрылдэһэн ута үйлсэ, олон шэнэ гэрнүүдтэй тосхон оршон байдаг. Энэ хадаа Ториин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин центр гээшэ. Эндэ хамтадаа 316 үрхэтэ айл ажаһуудаг. Колхозой гэшүүдэй олонхинь Алцаг тосхондоо байратай. Зарим айлнуудынь холын фермэ, отаранууд дээгүүр ажалладаг болобошье, колхозойнгоо центртэ гэрнүүдые барижа байнхай.

Колхозой Ара Намаг, Хадхалдааша болон Алцаг тосхонуудта һүүлэй хоёр жэлэй турша соо 80 гаран гэр баригдаа. 3000-гаад номтой хүдөөгэй библиотекэһээ 200 гаран хүн ном абажа уншадаг болоо.

Аймаг, артель соогоо алдар сууда гараһан залуу һаалишан Галина Чингеева энэ жэлдэ хэдэн ном уншаа. Мүн лэ комсомол Мария Добчинова «Үүрэй толоһ», «Нойрһоо һэриһэн тала», «Банзарай хүбүүн Доржо» гэһэн номуудые уншажа дүүргээд, мүнөө Чимит Цыдендамбаевай «Түрэл нютагһаа холо» гэжэ хоёрдохи номыень «Байгалай толон» журналһаа уншажа байна. Механизаторнууд Мунко-Цырен Будаев, Доржи Балданов ородой классигуудай зохёолнуудые уншана. Тосхоной 25 колхознигууд болон багшанар Хоца Намсараевай табан боти номуудые захинхай. Тосхоной ажалшад 125 хэһэг «Бурят-Монголой үнэн», 50 хэһэг «Бурят-Монгольская правда» болон бусад олон центральна газетэнүүд, журналнуудые захижа абана.

Парти болон правительствынгаа тогтоолоор зоригжоһон колхозой механизаторнууд таряалангай талмай үргэдхэжэ, үндэр баян ургаса абаха зорилгоор эршэмтэй ажаллажа байна. Мүнөө хабарай тарилгын үедэ, механизаторнууд Мунко-Цырен Будаев, Доржи Балданов, Андрей Воронин, Василий Карпов болон бусад эрхим һайнаар хүдэлжэ, үйлэдбэриин үльгэр жэшээ харуулна.

Артелиин правлени ниитынгээ адууһа малые дулаан, һайн байраар, эдеэ хоолоор хангаха гэжэ оролдоно. Тиигэһэнэй ашаар малшад үбэлжэлгэеэ амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Үнгэрһэн жэл Хотогорой гүүртын эбэртэ бодо малай байрада дулаалагдаһан худаг, эдеэ хоол буйлуулха кормозапарник тодхогдоо, дүүжэн харгы татагдажа, малшадай ажал ехээр хүнгэдхэгдөө. Тус гүүртын һаалишад БМАССР-эй Верховно Совет...дэй депутат Юмжир Буянтуева, мүн Сурун Амурова, коммунист Цырен-Дари Олзоева болон бусад һү... һаалгаяа үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлнэ. Гансахан 1957 он соо 500 хониной, 70 тугалай болон гахайн типовой байранууд баригдажа, ашаглалгада оробо. Колхозой барилгын бригада малшадта хоёр—хоёр айлай байха гэр, мүн Очир Дабаанай гүүртэдэ улаан булан барижа үгөө. Оньһото машина, техникэеэ заһаха, байлгаха шэнэ түхэлэй гараж колхоздоо бии. Энэ жэлдэ колхозой техникые заһабарилха мастерской баригдахаар хараалагдана.

Колхозой ажалай хүгжэхэтэй хамта, колхознигуудай ажаһуудал улам һайжарна. Хоёр жэлэй турша тосхоной ажалшад 50 гэр өөһэдтөө бараа. Колхозой жолоошон Доржи Чагдуров, зоотехник Пунцук Цыбенов, колхозник Хандажап Будажапов, колхозой электрик Лубсанов болон бусад шэнэ гэрнүүдтээ һаяхан нүүжэ орохонь. Тосхоной колхознигуудай гэр байрануудшье зохид түхэлтэй болоо. Эндэ 32 айл «Родина-52», «Москвич», «Искра» болон бусад зайн галаар хүдэлдэг радиоприёмнигуудтай болонхой. Арбаад колхозник, механизаторнууд элдэб мотоциклнуудтай, жараад колхозник велосипедүүдтэй. Жолоошод Дмитрий Вампилов, Цыренжап Гомбожапов, Дашинима Цыренов, колхознигууд Бато Базаров, Пунцук Цыбенов, Мунко-Цырен Будаев болон бусад үнэн сэхэ ажалаараа олоной дунда хүндэтэй болонхой. Тэдэнэрэй гэртэнь орожо харабал, шифоньер, комод, буфет, оёдолой машина, радиоприёмник болон бусад үнэтэй сэнтэй эдлэл хэрэгсэлнүүд олон байха.

Алцагай хүбүүд, басагад долоон жэлэй, арбан жэлэй һургуулинуудые дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр колхоздоо хүдэлжэ, хамтынгаа ажахые бүри баян болгохын түлөө тэмсэнэд. Тэрэшэлэн олон залуушуул түрэл оронойнгоо дээдэ һургуулинуудта һурана.

Мүнөө жэл һуурин тосхоноо босон түхэлтэй болгохын тула ехэ хэн хүдэлмэри хэжэ байна. Айл бүхэнэй газаа һурагшадай хүсөөр модон таригдана. Колхознигууд гэр байрануудаа, хашаа хорёонуудаа һэльбэнэ, шэнээр барина.

Колхозой правлени, партиин организаци артелиингээ олон һаа...баритай ажахые саашадаа эршэмтэй ехээр хүгжөөхэ, һү, мяха, тоһон хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые хүсэе гэһэн парти, правительствын уряада харюу болгожо адууһа малайнгаа тооe олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тодорхой түсэб табинхай. Мүнөө Тоориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн бүхы абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлмэрилжэ байна.

С. Табдаев.

ДЭЛХЭЙН ПРОЛЕТАРИНАРАЙ АГУУЕХЭ ВОЖДЬ

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табиһан агууехэ хүн, хүдэлмэришэн ангиин гайхамшагта сэсэн багша Карл Марксын түрэһөөр 140 жэлэй ойе мүнөөдэр бүхы дэлхэйн ажалшад тэмдэглэжэ байна.

Маркс 1818 ондо Германиин Трир гэжэ хотодо түрэһэн юм. Бүри залуухан ябахадаа Маркс айхабтар бэлигтэй байһаараа өөрынгөө нүхэдһөө илгардаг бэлэй. Помещигүүдэй, баяшуулай, хаанай, буржуазин дарлалта доро зобожо ябаһан арад зоной хуби заяан тухай Маркс бододог, һанаагаа зободог байгаа. «Мэргэжэл һунгажа байхадаа залуу хүбүүнэй бодоһон бодомжонууд тухай» зохёолоо 1835 ондо, Трирэй гимнази дүүргэхэдээ Маркс бэшэһэн юм. Энэ зохёолынь юу харуулнаб гэбэл, бүри 17-той ябахадаашье арад зондоо үнэн сэхээр алба хэхэ хэрэгые Маркс наһанайнгаа нангин зорилго гэжэ тоолодог һэн.

Өөрынь тойроод байһан ажалшадай байдалые анхаралтайгаар шүүмжэлэн үзэжэ, мүн хүдэлмэришэдэй суглаанууд болон кружогуудта ябажа, Маркс ехэ юумэ ойлгожо абаһан юм. Ажалшадые үнэхөөрнь сүлөөлхын тула хаан, помещигүүдые унагаалга үшөөл дутамаг байна, харин буржуазна бүхы байгуулалтые үгы хэхэ хэрэгтэй, энээнии бүлэг революционернүүд лэ хэжэ шадахагүй, харин хүдэлмэришэн анги барандаа хамтараад лэ хэжэ шадаха байна гэжэ Маркс ойлгоо һэн. Маркс болбол капитализмын гол удхые ямаршье оюун бодолшодһоо урид, улам гүнзэгыгөөр ойлгоһон, пролетариадай түүхэтэ үүргые шэнжэлэн харуулһан, хүдэлмэришэдые эмхидэн жагсалгын замаар эгээл түрүүн хүтэлһэн байха юм.

Пролетариадай хэрэгэй түлөө шанга тэмсэл хэжэ байха зуураа, Карл Маркс Фридрих Энгельсые өөрынгөө үнэн сэхэ нүхэр, соратник болгоһон байна. Маркс, Энгельс болбол түрүү хүдэлмэришэдтэй хамта уласхоорондын пролетариадай анха түрүүшын коммунистическэ организацие—Коммунистнуудай союзые эмхидхээ һэн. Маркс Энгельс хоёр тэрэ союзайнгаа программые зохёоһон байгаа. «Коммунистическэ партиин манифест» тиимэ программа боложо үгэһэн юм. Энэ гайхамшагта зохёолынь 1847 оной һүүлээр—1848 оной эхеэр бэшэгдээ һэн. Түүхын ёһоор капитализмын заатагүй хосорхо ябадал, пролетариадай революциин ашаар капитализмые пролетариадай диктатура болгон, ангигүй социалистическэ общество болгон һэлгэхэ ябадалые научна ёһоор үндэһэлэн харуулха хэрэгтэ «Манифест» зорюулагданхай. «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!» гэһэн дүлэтэ уряагаар «Коммунистическэ партиин манифест» дүүрэнэ. Энэнь пролетарска интернационализмын гайхамшагта гол ёһые элирүүлэн харуулна. «Коммунистическэ партиин манифест» 77 хэлэн дээрэ, тэрэ тоодо бурят хэлэн дээрэшье хэблэгдэнхэй. Хамта дээрээ мянга дахин шахуу хэблэгдэһэн байха юм.

Англиин пролетаринар французска нүхэдтэйгөө хамта Лондондо хүдэлмэришэдэй уласхоорондын бүлгэм—1 Интернационал байгуулаа һэн. Тиихэдэнь Маркс ондо ондоо оронуудай үргэн ниитэ хүдэлмэришэдые Интернационалай зэргэдэ оруулхада угаа эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, түрүү пролетаринарые научна социализмын туг доро жагсааһан юм.

Маркс 1871 оной Парижын Коммуные тон ехээр һайшаажа, пролетариадай түрүүшын революцида бүхы оронуудай хүдэлмэришэдэй зүгһөө туһаламжа үзүүлхые оролдоһон байна.

Парижын Коммуна диилдэбэшье, тэрэнэй өөрынь, мүн 1 Интернационалай хэһэн ажалай аша үрэ гээшэ айхабтар ехэ байгаа. Бэшэ бэшэ оронуудта социалистическэ партинууд, тэдэнэй хүтэлбэрилдэг профсоюзууд бии божожо эхилээ һэн. Европодо болохо революциин түлхисэнь Росси болохо байха гэжэ Карл Маркс хүдэлмэришэн ангие революционно байлдаануудта бэлэдхэхэ зуураа, бүри 70-аад онуудта хэлээ бэлэй. Революци болохо гэжэ «урид мэдээд лэ, өөрөө хабаадалсангүй «үбгэршэхэ» гээшэ муул байна даа» гэжэ Маркс наһа барахаяа байхадаа гэмшэдэг байгаа. 1883 оной мартын 14-дэ Маркс наһанһаа нүгшэжэ, Лондоной Хайгетскэ хүүр дээрэ хүдөөлүүлэгдээ һэн.

Революционно һургаалые гол түлэб Маркс лэ зохёогоо юм, энэ һургаал «Марксын нэрээр зүб нэрлэгдэнэ» гэжэ Ф. Энгельс оло дахин хэлэһэн байгаа.

Марксизм гээшэ революционно практикатай таһаршагүй холбоотойгоор бии болоһон, хүгжэн мандаһан юм. Маркс, Энгельс олониитэ зоние һургахаһаа гадна, өөһэдөөшье тэдэнһээ һургаал абадаг һэн.

Маркс хэдэн зуугаад гайхамшагта зохёолнуудые бэшэһэн байна. Тэрэнэй гол шухала зохёолынь «Капитал» болоно. Энэ ном соонь Марксын экономическа һургаал найруулагданхай, бүхы общественые шэнэдхэн хубилгаха пролетариадай революционно үүргэ тухай тобшолол үндэһэлэн харуулагданхай. Хүдэлмэришэн анги өөрынгөө политическэ ээрхэлгые—пролетариадай диктатурые тогтоожол, дарлалтаһаа сүлөөрхэ ёһотой, ондоо ямаршье аргаар сүлөөржэ шадахагүй гэжэ «Капитал» соогоо Маркс научна ёһоор, арсашагүй тодоор харуулаа.

Ниитын хүгжэлтын хуули ёһонуудые шэнжэлэн, Маркс ерээдүйн коммунистическэ обществын гол шэнжэнүүдые научна талаарнь уридшалан харуулаа, капитализмһаа социализмда орохо арга замые тодорхойлон бэшээ. Маркс хадаа таряашадтай хүдэлмэришэн ангиин тогтоохо холбоо барисаан тухай һургаалай үндэһэ һуурие табяа. Ажалша таряашад иимэ холбоо барисаа хэхэ яахадаа дуратайб, пролетаринарай хүтэлбэри доро, социализмын замаар ябахаяа тэдэ яахадаа хүсэнэб гэжэ Маркс харуулаа. Хүдэлмэришэн анги дарлагдаһан нацануудай олон түмэн арад зоной хэдэг сүлөөрэлгын тэмсэлые дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ Маркс һургадаг һэн.

Марксын сургал XX зуун жэлэй эхеэр илангаяа ехэ үүргэ дүүргэдэг болоо. Тэрэ үедэ марксизмын тугые большевигүүдэй парти, сэсэн мэргэн Ленин багша улам дээшэнь үргөө ха юм, В. И. Ленин болбол Маркс, Энгельсын һургаалые түүхын шэнэ үедэ творческоор хүгжөөжэ, марксизмые шэнэ шэнэ шэнжэлгэнүүдээр баяжуулаа. Ленинэй өөрынь, мүн тэрэнэй шабинарай зохёолнууд, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, дэлхэйн коммунистическэ хүдэлөөнэй, бусад отрядуудай ажал-ябуулгань марксизмые улам саашань хүгжөөн бадаруулаа.

Хэдыхэн арбаад жэлэй туршада дэлхэйн зоной түүхэдэ угаа ехэ эрид хубилалтанууд болоо. Эдэнь Маркс, Энгельс, Ленинэй илалта түгэлдэр үзэл сурталтай, коммунизмын үзэл сурталтай нягта холбоотой байха юм.

1917 оной октябрьда Россин хүдэлмэришэд илалта туйлажа, манай орон дотор социализм байгуулагдаа. Мүнөө социализм хэдэ хэдэн оронуудта илажа, дэлхэйн системэ болоод байна. Капитализмһаа социализмда ороло манай үеын гол удхань болоно. Мүнөө хүн түрэлтэнэй гурбанай нэгэ хубинь шэнэ общество байгуулгын үргэн замда оронхой.

Хододоо мүнхэ марксизм-ленинизмын һургаалаар зэбсэгжэһэн коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинууд шэнэ шэнэ илалтануудые туйлана. Маркс—Ленинэй һургаалда үнэн сэхэ байха зуураа, тэдэ партинууд марксизм-ленинизмые шэнэ дүй дүршэлөөр, теоретическэ шэнэ зүйлнүүдээр баяжуулна. КПСС-эй XX съезд, социалистическэ оронуудай коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Деклараци, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд теоретическэ тон шухала документнүүд, марксизм-ленинизмын теоридо туһа нэмэри болоно.

Марксын бүри амиды ябахада хүдэлмэришэн ангиин дайсад марксизмын һургаалай урдаһаа айхабтар шанга тэмсэл хэдэг байһан юм. Мүнөөшье хилын саагуурхи олон оронуудта хүдэлмэришэн ангиин марксистска партинууд хуулиин ёһоор хорюултай байдаг, марксизм-ленинизмын һургаал номһоо һаа түрмэдэ хаагдадаг, Марксын номууд хорюултай гэжэ соносхогдодог. Марксизмда урбагшад, ...дэб зүһэнэй ревизионистнууд ...гаяа һүүлэй жэлнүүдтэ марксизмын урдаһаа үсэд нэгэрүүгээр ...сэжэ байнхай. Ревизионистнуудай аюултай юумэниинь гэбэл, тэдэ марксизмда эсэргүүсэн тэмсэхэдээ өөһэдыгөө марксизм тайлбарилагшад гээшэбди, социализм ...гаалагшад гээшэбди гэхэ мэтэ мэхэ гохо гаргажа, бэеэ далдалжа ингэжэ хүдэлмэришэдэй зарим бие мэхэдээ оруулна. Теэд ажабайдал гээшэмнай өөрынгөө хүсэтэй юм хаям даа: марксизм-ленинизмын һургаал бүрил үргэн дэлгэрнэ, коммунизм тээшэ ...ень ажалшадта улам бүри элинээр гэрэлтүүлэн заажа үгэнэ. Хүдэлмэришэн ангиин коммунистическэ хүдэлөөе дараха гэжэ, марксизм-ленинизмын илалта түгэлдэр дабшалтые һаатуулха гэжэ һэдэг дайсадай һэдэлгэнүүд дэмыл!

Пролетаринарай вождь, багша Карл Марксын түрэһөөр 140 жэлэй ой хадаа бүхы дэлхэй дээрэ социализм тогтоохын түлөө тэмсэлшэдэй баяр баясхаланта һайндэр юм. Энэ ойн үдэр марксизм-ленинизмын туйлаһан угаа ехэ илалтануудай оршон байдалда тэмдэглэгдэнэ. Марксизм-ленинизмын туг доро миллиард шахуу хүнүүд шэнэ байдалаа зохёоно. Социалистическэ бүхы оронуудай түрүү предприятинууд, колхоз, кооперативууд Марксын нэрые омог баяртайгаар зүүжэ ябадаг юм.

Ф. АКСЕНОВ, Областной партийна һургуулиин багша.

ЭРТЫНГЭЭ ТАРИЛГЫЕ ҮГЛӨӨ МҮНӨӨГҮЙ ДҮҮРГЭЕ

Үндэр баян ургасын түлөө

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор ...табa). Һүүлэй үедэ сэлмэг ...улаан болэжо, аймагай кол...озуудта тарилгын хүдэлмэри ...урданаар ябуулагдана. Эндэ ...ртын тарилга хахадла...жа байна. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозууд хара та...ла, шэниисэ тариха түсэбөө ...5 процент дүүргэнхэй.

Тарилга дээрэ хүдэлжэ бай...ан механизаторнууд ажалай ...рхим жэшээ харуулна. «Дружба» колхозой трактористнууд нүхэд Акулов, Чебунин гэгшэд үдэр бүри даабаряа 120—150 прэцент дүүргэнэ.

Энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абахын түлөө шэниисын тарилгын хахадынь шахуу хэрээһэлүүлэн тариглана. Майн 5-һаа хойшо аймагай колхозууд фермэ шадар хартаабха таринжа эхилхэнь. Мүн мянга гаран гектар эртын пар хахалагдаа.

И. Черняков.

Мүрысөө үүсхэбэ

...зарай хүрыһэндэ шииг нойто ...үгэһэн шара саһанай һүүлээр ...тай дулаан үдэрнүүд болоэжо, ...убликын хойто захада оршодог ...мканай колхозууд тарилгаяа ...эхилбэ. Эртын тарилгые 6—7 ...соо, эрхим шанартайгаар үн...хэ зорилго урдаа табяад, Ста...й нэрэмжэтэ колхозой трактор...бригадынхид аймаг соогоо мү...ө үүсхэбэ. Энэ колхозойхид ...н 2-һоо тарилгадаа хам орожо, ...ан уялгаяа дүүргэхын хойноһоо ...эмтэйгээр оролдожо байнхай. ...алинайхид гектар бүриһөө 11 ...нерһээ доошо бэшэ ургаса аба...орилгоор тарилгынгаа урда тээ бүхы үрэһэеэ нара һалхинда гаргажа шанаржуулһан байха юм. Пар дээрэ борнойлго хэгдээ. Шэниисын нилээд ехэ хубинь хэрээһэлүүлэн таригдахаар хараалагдана. Мүн поли, сабшалан дээрэ үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуудай эдэбхи үүсхэлые Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Дарма Будаинай тракторна бригадынхид халуунаар дэмжэбэ. Мүнөө энэ бригада 200 гектар дээрэ тарилга хэнхэй.

Аймагай колхозууд энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абахын түлөө иимээр тэмсэнэ. Н. Юмсунов.

Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана

...Сэлгеэ Яруунын Баруун-Захын ...эргэ, Эгэтэ нютагуудаар урин ...ахан ургыта хабар ерэжэ, эн... колхозууд эртын тарилгые ...далайсатайгаар ябуулна.

...маг соогоо томэхон артельнүү...нэгэн «Коммунизм» колхоз га...й гэдэмсээр эртын борнойлго ...дүүргээд, мүнөө 500 гаран гек...эртын хара таряа, шэниисэ ...ба. Колхозой механизаторнууд ...дүү Герасим, Михаил Климов...агрегат тарилга хэхэдээ ха...айнгаа даабарие хододоо 130 ...процент дүүргэнэ. Мүн Я. Ха...в, Е. Москвитин гэгшэдэй аг...эрхим ажалаараа шалгарна. ...колхозой механизаторнууд һая... Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой Тахановай бригадынхидай Хандалга-бэшэгтэй танилсажа, тэрэнние бүримүһэн дэмжээ. Эндэхид хабарайнгаа тарилгые агротехническэ эрхим болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Гадна, бүхы таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнерһээ доошо бэшэ ороһо таряанай ургаса абаха, үрэһэнэй газарай гектар бүриһөө 18 центнерһээ доошо бэшэ шэниисын ургаса хуряаха зорилго табяа.

Тэрэшэлэн Кировэй, Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд эртын тарилгада жэгдэрэн оронхой. Эндэ хамтадаа мянга һайса гаран гектарта тарилга хэгдээд байна.

Ц. Дандаров, манай корр.

...убликын совхоз, колхозуудта хабарай тарилгын ябаса тухай

1958 оной майн 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

...маг	Бүхы тарилга	Тэрэ тоодо сроһото ургамалнуудай тарилга	Аймаг	Бүхы тарилга	Тэрэ тоодо ороһото ургамалнуудай тарилга
...ргажанай	—	—	Прибайкальска	—	—
...йкало-Кударын	3,8	7,5	Сэлэнгын	6,3	13,3
...урын	14,8	26,0	Тарбагатайн	21,3	36,3
...дын	8,4	21,9	Ториин	10,7	24,7
...унын	1,5	6,7	Түнхэнэй	—	—
...играйн	6,9	13,5	Хориин	11,6	27,8
...каменай	2,8	12,9	СОВХОЗУУД:		
...олгын	6,1	10,9	Борьёогой	1,9	10,3
...банскын	—	—	Бичурын	39,7	91,6
...жэнгын	1,3	3,2	Яруунын	—	—
...дарын	12,0	24,6	Кяхтын	2,0	6,8
...румканай	—	—	Сэлэнгын	3,2	4,8
...тын	0,3	0,9	Хориин	13,3	81,3
...аршэбэрэй	5,4	9,2	«Эрдэм»	—	—

...Р-эй президент Гамаль Абдель Насер Москвагай студентнүүдтэ айлшалба

...инскэ хадануудтахи Москва...ниверситедтэ Арабуудай Нэгэ... Республикын президент Га... Абдель Насертай уулзалга ...3-да болоо. «Советско-араб...ани барисаан мандаха болто... «Арадуудай хоорондын эб ...идалай түлөө!» гэһэн уряа...р энэ уулзалга үнгэрөө. Га... Абдель Насер суг ябаһан хү...эйгээ хамта ородой эгээн уни...нэ дээдэ һургуулиин профес...дтэ, багшанар болон сту...үүдтэ айлшалжа ошоһон бай...

...СР-эй дээдэ һургуулинуудай ...тр В. П. Елютин, МГУ-гэй ...рэй уялгые дүүргэгшэ про... Г. Д. Вовченко, универси... эрдэмтэд, араб оронуудһаа ...ээ ерээд һуража байһан залуу ...президент Насерые угтаа. ...буудай Нэгэдэмэл Республи...толгойлогшо газар таряалан ...элгын музейдэ, географиче... геологическа факультедүүдтэ, ...иин кафедрада, нефть, газ ...ахэ лабораторидо ороо, спор...түхеэрэлгэнүүдые, студент...й байрые харaa.

Ехэ зал сооһь хоёр мянга гаран эдир залуу хүбүүд, басагад—МГУ-гэй студентнүүд суглараа. Тэдэнэр хүндэтэ айлшанаа халуунаар амаршалан угтаа.

Профессор Г. Д. Вовченко митинг нээгээ. Геолого-минералогическа эрдэмэй доктор профессор Г. П. Барсанов үгэ хэлэһэн байна. МГУ-гэй эдир залуу хүбүүд, басагадай зүгһөө зүүн зүгэй арадуудай хэлэ шудалдаг факультедэй студент Алла Павлова, араб оронуудай залуушуулай зүгһөө студент Халеб президент Насерые амаршалжа үгэ хэлэһэн байна.

Нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент Гамаль Абдель Насер үгэ хэлээ.

МГУ-дэ хүрэһэнэйнь дурасхаал болгон университедэй эрдэмтэд президент Насерта МГУ-гэй хоёр ботитой түүхэ, университедэй 200 жэлэй ойн баяраар гаргагдаһан медаль, профессор Х. К. Барановай зохёоһон араб-ород хэлэнэй томо словарь бэлэг болгон баряа.

(ТАСС).

ОАР-эй президент Гамаль Абдель Насер Советскэ Союз соогуур аяншалхаяа гараба

...буудай Нэгэдэмэл Республи...президент Гамаль Абдель На... Советскэ Союз соогуур аян...на майн 3-да Москваһаа га...

...Р-эй президенттэй хамта ОАР-...е-президент Абдель Латиф ...эль-Богдади, ОАР-эй вице-...ент Акрам эль-Хаурани, гэээрэлэй министр Камаль эд-дин Хуссейн, президенттэй суг ябалсаһан бусад хүнүүд «ТУ-104» самолёто һуугаад Ташкент орохоёо гараа. ОАР-һаа ерэһэн айлшад союзна республиканууд сооһоо эгээн түрүүлэн Узбекскэ ССР-тэ хүрэхэ байна.

(ТАСС).

МҮНӨӨДЭР—ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

ХҮНДЭТЭЙ ҮБГЭН

Эгэтын адагай «Победа» колхозой центрэй гудамжаар Нима Базаровичын харагдахалаар хүнүүд тэрэнэй хойноһоо дахалдан ошодог, мүн орожо ерэхыень хүлеэн шагнаашархажа байдаг.

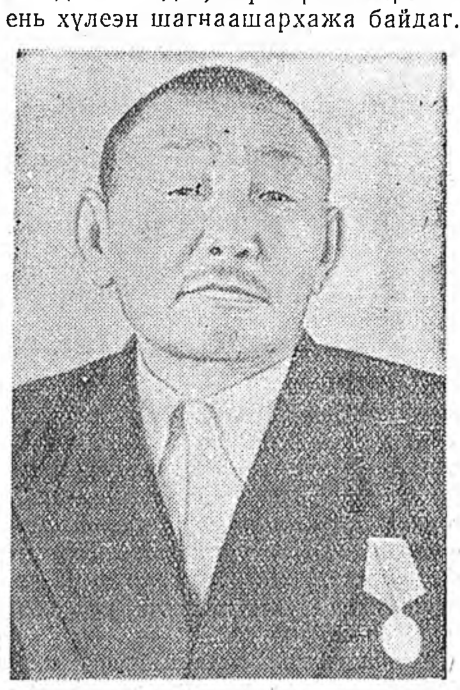

—Нима Базарович, намдаа ямар һониние асараабта,—гээд уулзаһан лэ хүниинь һуража, урагшань ябуулдаггүй. Һониной байгаа һаа, харюушье хэлэнгүй, мантан зузаан шуудайгаа һуулижа ородог.

Нима Базарович Базаров колхозой хүндэтэй почтальон. Энэ үбгэн 71 наһа хүрөө. Гэбэшье һаа, зандан тулгуураа тулан гэхэдээ хүлынь хүнгэдөөд, айл алгадгүй ябажа гарадаг. Иигэжэ зонойнгоо аша туһын тулада оролдожо ябадаг.

Колхоз дотороо газетэ, журнал захюулха түсэбөө жэлһээ жэлдэ дүүргэдэг. Энэ эдэбхитэй үбгэн олон жэлдэ онобшотой һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө хэлхеэ холбооной аймагай конторооһоо оло дахин шагналда, мүн 1957 ондо РСФСР-эй Хэлхеэ холбооной министерствын Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн байна.

Ц. Дымчиков.

Ярууна.

Хэблэл—тон ехэ хүсэн

Республикымнай холын аймагуудай нэгэн Закаменда Советскэ засагай тогтохын урда тээ эрдэм ном мэдэхэ хүнүүд тоотойхон байһан юм. Тэрэ сагта өөрын хэблэл тухай ой ухаандаашье оруулхаар бэшэ байгаа.

Мүнөө аймагаймнай ажалшад агууехэ социалистическэ Эхэ оронойнгоо олон түмэн арад зонтой, суг хамта соёл культураа хүгжөөн, эрдэм номдо һуралсажа, танигдахаар бэшэ болоо. Аймаг дотор «Закаменай үнэн» гэжэ өөрын газетэ гарадаг болоһоор 32 жэлдэ дүтэлбэ. Энэ газетэ түрүүшээр үсөөн хэһэгээр, долоон хоногто нэгэ, хэжомоо хоёр гарадаг байһанаа, мүнөө гурба дахин, 1000 хэһэгээр гарана.

Газетэ арад зоной эрдэм бэлигые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһалхаһаа гадна, маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ соёл культурые хүгжөөлгэдэ, арадай ажахые дэбжээлгэдэ тон ехэ үүргэтэй болоо.

Тус газетэ мүнөө үедэ парти, правительствын табижа байгаа шухала зорилгонуудые ажалшадта тодорхойгоор ойлгуулан үгэжэ, бодото дээрэнь бэелүүлхэ, ажалай шэнэ, түрүү аргануудые дэлгэрүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэнэ. Жэшээлхэдэ, һүүлэй үедэ мал ажал эрхилхэ шэнэ аргын нэбтэрүүлэгдэжэ, аймаг дотор бэелүүлэгдэһэнэй ашаар һү һаалга, мяха абалга, нооһо хайшалалга нилээд нэмэһэн байна.

Газетэмнай колхозууд, фермэнүүд, мүн тус тус һаалишад, хонишод болон мал адуулагшадай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээд, тэрэнэй дүнгые 5—10 хоногто согсолон толилжо байдаг юм. Мүн хүдэлмэридөө албан хойрогоор хандадаг, голодоһо гаргадаг, ажалай болон гүрэнэй журам эбдэдэг ушартай шангаар тэмсэдэг байнабди.

Газетын уншагшадай тоо жэл бүри олошоржо, тэдэмнай газетые арад зондо ойлгосотой, һонирхолтой болгохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Саашадаа уншагшадтайгаа холбоо барисаагаа улам үргэдхэжэ, манай хэблэлые бүри һонирхолтой, хүсэтэй болгохо байнабди.

Мүнөөдэр, Советскэ хэблэлэй һайндэрөөр олон уншагшадые амаршалаад, манай партиин хүсэтэ зэбсэг—хэблэлдэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болохыень хүсэнэбди.

Д. Гончиков, «Закаменай үнэн» газетын редактор.

Түүхэтэ шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө

КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые аймагай ажалшад, бүхы советскэ арадтаяа хамта, халуунаар һайшаан угтаһан байна. Аймагай газетэ ажалшадай һайшаалнуудые үргэнөөр харуулаа. Эгээн түрүүн аймагай Саянтын, Иволгын МТС-үүдэй механизаторнууд болон колхозуудай эдэбхитэдэй суглаанууд болоо һэн. Тэдэ суглаанууд тухай газетэмнай дэлгэрэнгыгээр бэшээ. Суглаанда хабаадагшад февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлбэд.

Удаань Пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсэлгэ аймагай колхозуудта үнгэргэгдэжэ, тэдээн тухай материалнууд хэблэгдэһэн байна.

Энэ үедэ партиин айкомой бюро колхознигууд болон механизаторнуудай хүсэл һаналые дэмжэжэ, техникые худалдан абахыень аймагай бүхы колхозуудта зүбшөөһэн тогтоол баталан абаһан юм. Тус тогтоол тухай, мүн колхозуудай трактор, машинануудаа МТС-үүдһээ тушаан абажа байһан тухай газетэмнай үргэнөөр бэшээ.

Саашань колхозууд өөрын техникэтэй, механизаторска кадрнуудтай болоод байхадаа ажалаа хайшан гэжэ эмхидхэжэ байнаб, хабарай тарилгада хэр зэргээр бэлэдхэнэб, юу хэхэ ёһотойб гэһэн асуудалнуудаар материалнууд толилогдоһон байна. Тиин Иволгын МТС-эй главна агроном нүхэр Ткачевой «Үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэлдэхи хойшолуулагдашагүй зорилгонууд», «Коминтерн» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Лубсановай «Тракторно-комплексно бригадануудай хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ», Саянтын МТС-эй парторганизациин секретарь нүхэр Юровэй «Хабарай тарилгада бэлэдхэлгэдэ гол анхарал хандуулха», «Коммунизм» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Бадмадашиевай «Мүнөө жэлдэ үндэр ургаса абахын түлөө» гэһэн ба бусадшье статьянууд хэблэгдээ. СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые аймагай ажалшадай баяр баясхалантайгаар угтаһан тухай материалнууд толилогдоо. Һүүлшын номернуудта хабарай тарилгада бэлэдхэлые шалгаһан рейдэвэ бригадануудай материалнууд олоор хэблэгдэжэ, февральска Пленумэй тогтоолые бэелүүлгэдэхи дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байха юм.

Мүн газетын түрүү бэшэгүүд соо техникэеэ зүбөөр хэрэглэжэ, шэнэ эрхэ байдалда ажалаа шэнэ янзаар, һайнаар эмхидхэхэ, үндэр ургаса заатагүй түйлаха зорилгонууд тухай һануулан бэшэгдэһэн байна.

Апрелиин эхеэр КПСС-эй айкомой ээлжээтэ Пленум болэжо, «Февральска Пленумэй дүнгүүд ба ургаса дээшэлүүлхэ тухай хэмжээнүүд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна.

Манай газетэ КПСС-эй февральска Пленумэй тогтоолые бэелүүлгээр зарим тэды хүдэлмэри ябуулһан байна. Гэбэшье, үшөө дутуу зүйлнүүд бии. Тэдэ дутагдалнуудаа усадхаха гэжэ оролдонобди.

Мүнөө аймагай колхозууд хабарай полевой хүдэлмэриие жэгдэрэн эхилээд, түрүүшынхеэ өөһэдынгөө трактор, машинануудаар хүдэлжэ байна. Механизаторнууд, колхозннигууд эбтэй эмхитэйгээр, эршэмтэй һайнаар ажаллажа оронхой.

З. Лубсанова, «Красная Иволга» газетын редактор.

УНШАГШАДАЙ ҺАНАМЖА

Элүүрые хамгаалагшадай эрилтэ

Һүүлэй үедэ «Бурят-Монголой үнэн» газетэ ажалаа зарим тэды һайжаруулаа. Толилогдодог статьянууд удхаараа һайн, ойлгосотой болоо. Дүрбэдэхи хуудаһанда элдэб һонин үгтэнэ.

Республикын элүүрые хамгаалха эмхи зургаануудта хэдэн мянгаад медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байдаг. Газетын хуудаһанда харахада эдэнэй ажал хүдэлмэри тухай статьянууд хургаар даража тооломоор үсөөн байдаг. Арад зоной элүүрые хамгаалхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байһан врач, фельдшер, медсестра болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэл тухай саашадаа газетын хуудаһанда бэшэжэ байгаа һаа һайн. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэреэ һайжаруулхадань туһалха һэн.

Д. Еронов, Кяхта городой больницын врач.

Эхилһэнээ шандань хүргэгты

Манай колхоздо газетэгүй айл олдохоо болинхой. Ганса «Бурят-Монголой үнэн» газетые 50 гаран колхозник захижа уншадаг.

Һүүлэй үедэ «Бурят-Монголой үнэниие» ехэ һонирхожо уншадаг болонхойбди. Юуб гэхэдэ, ехэнхидээ хүдөөгэй ажалшадай ажабайдал яһала һайнаар харуулдаг боложо байна. Асуудалда харюусаха, үдэр үдэрэй һонин, гоёор бэшэгдэһэн шүлэг гэхэ мэтэ юумэнүүдые ехэ һонирхожо уншанабди.

Газетын нюурта колхозой малшад тухай эчерк, рассказ үсөөнөөр толилогдоно. Мүн малшадай социалистическэ мүрысөө эхилжэ байха үедэ тон ехэ шууяатайгаар бэшэжэ бэшэжэ, харин тэрэ уялгануудай саашадаа хэр зэргэ, ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай багаар харуулагдадаг. Жэшээнь, манай аймагай «Улаан Одон» колхозой хонишодой үнэтэ үүсхэл гаргаһан тухай, тэрэниие хаа хаанагүй дэмжэһэн тухай ехэ үргэнөөр бэшэгдэһэн аад, энэ уялгын ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай һайса мэдээсэгдэнэгүй.

Колхоз, совхозой мал ажалда хүдэлжэ байһан зоной бодото байдалыень үргэнөөр бэшэдэг болохо аабза гэжэ «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ найданабди.

Б. Д. Гасаранов, Хориин аймагай «Путь Сталина» колхозой парторганизациин секретарь.

Бэшэгшэдые улам олошоруулха

Газетэдэ бэшэг олоор толилогдоходоо тэрэниие бүри һонирхолтой болгоно. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо манай газетэ хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй 400 гаран бэшэг толилһон байна. Хүдөө бэшэгшэд һонин баримтануудые мэдээсэхэһээ гадна, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй гайхамшагта хэрэгүүд тухай бэшэнэ.

Манай редакци энэ жэлдэ хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй зүблөө үнгэргөө. Тэндэ олон хүн үгэ хэлэжэ, газетые хайшан гээ һаа, удха һайнтай, һонирхолтой болгохо тухай манда заажа үгөө. Тэдэнэр редакцида эльгээһэн материалнуудай заһабарида ороод байхадаа автортаа танигдахаар бэшэ болошоно гэһэн байна. Энэнь ехэ зүб. Иимэ ушар бусадшье газетэнүүдтэ бии гээшэ. Редакциин хүдэлмэрилэгшэд хүдөөһөө ороһон бэшэгүүдые эхинһээнь абаад һүүлдэнь хүрэтэр заһаха, ондоо болгохо гэжэ оролдодог байна. Тэдэ бэшэгүүд заһагдаад байхадаа удха муутай, бэе бэедээ адли болошодог. Бидэ тэрэ зүблөөн дээрэ хэлэгдэһэн ажаглалтануудые хараадаа абажа, абтаһан бэшэгүүдэй гол удхые үлөөхэһөө гадна, хэлыеншье хэрэглэхэ гэжэ оролдонобди.

Аймаг доторнай хэблэмэл 4 газетэ гарана. Тэдэнэй редколлегинүүд эдэбхитэй олон корреспонденттэй. Тэдэниень бидэ аймагайнгаа газетын хүдэлмэридэ хабаадалсуулнабди. Хэблэгдэмэл газетэнүүд, жэшээнь, «Курбинский лесозаготовитель» (редакторынь нүхэр Д. Цырендоржиев), «За передовую технологию» гэжэ Хориин леспромхозой газетэ һонирхолтой материал хэблэнэ.

Газетэдэ бэшэгшэдэй дунда саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэри гансахан зүблөө үнгэргэлгөөр хизаарлагдаха ёһогүй. Бидэ хүдөө гарахадаа бэшэгшэдтэеэ хододоо уулзажа, юун тухай бэшэхыень хэлэжэ үгэхэһөө гадна, редакцида эльгээһэн бэшэгэйнь шанар тухай хөөрэлдэдэг байнабди. Манай республикын газетэнүүд, тэрэ тоодо «Бурят-Монголой үнэн» корреспондентын бэшэгэй толилогдоогүй байхадань заримдаа автортань саг соонь дуулгадаггүй байна. Энэнь буруу. Дуулгахадаашье удаан саг үнгэрһэн хойно дуулгадаг заншалтай. Тэрэниень уншахада аягүй байдаг. Бэшэгшэ бүхэн эльгээһэн бэшэгэйнгээ хуби заяан тухай саг соогоо дуулажа байха зэргэтэй.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэ гээшэ манай хүсэн болоно. Тэдэнэртэй харилсаа холбоогоо үдэр бүхэндэ, час бүхэндэ бэхижүүлжэ байха хэрэгтэй. Тиигээд байгаа хадамнай бэшэгшэднай олошоржо, газетэмнай һонирхолтой, удха түгэлдэр болохол.

К. Турков, «Красная заря» (Хори) газетын редакциин харюусалгата секретарь.

СССР-эй журналистнуудай Союзда

СССР-эй журналистнуудай Союзай эмхидхэлэй бюрогой 1958 оной февралиин 18-най, мартын 4-нэй тогтоолнуудаар Бурят-Монголой АССР-һээ иимэ нүхэд СССР-эй журналистнуудай Союзай гэшүүд болгогдон баталагдаа:

1. Андохинов А. А.
2. Бадмаев С. Ш.
3. Балдаев К. К.
4. Бальбуров Ф. В.
5. Березков О. П.
6. Бимбаев Р. Б.
7. Воробьев И. А.
8. Гомбоева О. Г.
9. Гылыков Б. А.
10. Дамдинжапов Ц. Ж.
11. Данзанов Г. Д.
12. Дашиев Д. Б.
13. Дугаров Д. Д.
14. Ербанов Н. И.
15. Зайц Н. Л.
16. Заятуев Г. Н.
17. Ключерев Н. В.
18. Клейменов Ф. В.
19. Красинская Е. С.
20. Лобсанов Д. Л.
21. Лубсанов В. Н.
22. Мижидон Д. М.
23. Очиров Б. А.
24. Рыбко Н. Л.
25. Семенов Т. А.
26. Стегачев И. М.
27. Сумкин А. Н.
28. Цыренжапов Д. Ц.
29. Чупов Ю. Е.
30. Шалимов И. Н.
31. Штеренберг В. Е.

Ном олоор захюулая!

Бурят-монгол хэлэн дээрэ гарадаг ном республика дотороо тараалгада шухала анхарал хандуулхаар саг тулажа ерээ.

Жэшээлхэдэ, манай мэдээжэ уран зохёолшо Хоца Намсараевай зохёолнуудые захилга Хэжэнгын аймагай номой магазинуудта муугаар ябуулагдана. Тиимэ хадань аймагай эмхи зургаануудаар ябажа, захилга эмхидхээб. Загастай нютагай колхозннигууд, механизаторнууд, аймагай центрээрхид ном олоороо захяа. Гурбан үдэрэй туршада бүхы Хэжэнгэ дотор 100-гаад захилга хэгдээ һэн. Ном үсөөнөөр захидаг гол шалтагаан юуб гэхэдэ, магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаггүй байба.

Хориин аймагай центртэхи номой магазиниие даагша Кузнецова бурят номуудые захюулхань бэрхэтэй гэжэ байжа ехээр буляалдаһан юм. Харин өөрөө гараад, үдэр соо 25 захил хүүлэнхэй ерэхэдэм, ехэ гайхангяар: «хайшан гээд захюулжархибат?» гэжэ асуугаа һэн. Тэндэ хоёрхон хоногто би Хоца Намсараевай зохёолнуудай суглуулбариие 50-яад хүндэ захюулааб.

Ямаршье аймагта ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа һаа, ном олоор захюулжа болохо байна.

Номой олонхи магазин худалдалгынгаа түсэб юундэ дүүргэнэгүйб гэхэдэ, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд арад зоной дунда хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй.

И. Баженов, Бурмонкоопсоюзай ном худалдалгын таһагай ахалагша инспектор.

Оньһото техникэ, түрүү хүнүүд

Хэблэл барай газар хайшан гэжэ хүдэлдэг юм ааб гэжэ урдань ехээр һонирхогдодог байгаа. 1930-аад он хүрэтэр республика дотор Улан-Удэһээ ондоо тээ хэблэлэй газар үсөөхэн байһан юм. Тиихэдээшье гол түлэб гар үйлэдбэри байгаа.

Мүнөө Улан-Удын типографяар гаргагдажа байгаа бүхы хэблэл оньһото машинын хүсөөр бэлэн болгогдоно.

Үзэг холбожо, мүр болгон шудхадаг «линотип» гэжэ 8 машина, бэлэн болгогдоһон газетэ болон бусадые барладаг ротационно хоёр машина тэндэ хүдэлнэ. Хэрбээ урдань үзэг холбодог нэгэ хүнэй үдэр соо гэхэ гү, халаан соогоо арай гэжэ 18,5 мянган тэмдэг (үзэг) суглуулдаг байгаа һаань, мүнөө линотипистнар 75 мянган үзэг тэрэ саг соо холбожо шудхуулна. Мүн гараар барладаг машинын час соо мянгаад хуудаһа барладаг байһан һаань, мүнөө ротационно машина 18—25 мянган хэһэг газетэ гаргана.

Улан-Удын типографиин линотипнэ цехтэ дүршэл шадабаритай болоһон, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг хүнүүд олон. Тэдэнэрэй тоодо Федосия Старикова, Динора Дмитриева, Валентина Буркова, Жугдурма Дамбаева болон бусад ороно. Эдэнэр бурят монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг республикын бүхы газетэ, журнал болон уранһайханай номуудай үзэг һайнаар холбодог байна.

Н. Цыбенов.

Эдэбхитэ ажалаараа шалгарна

Бүгэдэарадай һайндэр Майн 1-ниие ажалай толотомо амжалтаар угтахын түлөө Заиграйн аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид эршэмтэйгээр ажаллажа, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Энэ оной түрүүшын кварталай дүнгөөр мяха, һү абалга, тушаалгаар бултанһаа түрүүн тоосоо. Эндэхид мяха гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэбөө 168,2 процент дүүргэнхэй. Илангаа гахайн мяха тушаалга, худалдалгаар эрхим амжалта туйлаба.

Колхозой түрүү гахайшан нүхэр В. Аксаментовай даадаг фермынхид гахай һайнаар шахажа, толгой бүриинь дунда зэргээр 132 килограмм шэгнүүртэй болгожо тушаагаа. Гадна, жэлэй һүүл болотор энэ колхоз үшөө 100 центнер эрхим шанартай гахайн мяха гүрэндөө тушааха, худалдаха юм. Тэрэшэлэн байгша оной түрүүшын кварталда һү тушааха, худалдаха түсэбөө 182,4 процент дүүргээ. Мүн үнеэн бүриһөө энэ үе соо дунда зэргээр 417 килограмм һү һаалһан байна. Тиихэдэ байгша оной эхинһээ хойшо колхозой түрүү һаалишад нүхэд А. Жукова 790 литр, Я. Ерофеева 650 литр һү үнеэн бүриһөө һаагаа. Эдэнэр аймагайнгаа «Красный опытник» колхозой һаалишадай үүсхэлые халуунаар дэмжээд, үдэртөө үнеэн бүриһөө 8—10 литр һү һаана.

Б. Будаев.

Кузница соо

Колхозой кузница. Балташанай арһан хөөргөө дараха бүри түмэр сорго хүүсэ үлеэжэ, уб улаан дүлэн соробхилно.

Дунда зэргын бэетэй, үргэн сээжэтэй, шэрүүн янзын хүн дүлэн соохи халуун түмэр адаглан харана. Түмэршэ дархан ягаа-улаан болоторо халаһан түмэрые хабшажа абаад, дүшэ дээрэ табяадхиба. Балташан хубүүн хахад пүүдэй балтаар хүсэ мэдүүлэн наншажа, халуун түмэр зөөлэхэнөөр һунана, улаа бутарна. Дархан баруун гартаа хүнгэн балта барилсаад, түмэрэйнгөө болсо-солсо газарыень сохилсон, балташанһаа хаана буулгахыень заажа үгэнэ.

Дархан хэһэн юумэеэ душын хажууда сомоотой скобануудые дээрэ хаяна. Эдэ скобануудынь колхозой барилгада тон хэрэгтэй юм.

Эдэ хоёрнай Түнхэнэй аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой дархан Санжи Шагдурович Сыренов, балташан Галанов гэгшэд болоно.

Санжи Шагдуровичые түрүүшынхеэ үзэһэн хүн табяад наһатай гэжэ тухайлдаг. Тиигэжэ олон хүн эндүүрһэншье байха. Энэ нүхэр жаран дүрбэтэй, хууша найнгаа хүсэ гээгээгүй, хүдэр шамбай ябаһаар. 1930 ондо колхоздо ороһоо хойшо дархалһан, дүршэл ехэтэй хүн юм.

Балташан Галанов 28 наһатай, ажалдаа абьяастай, зугааша наадаша хүн. Зүгөөр залуушье һаа, арба гаран жэлдэ Санжи үбгэнтэй дархалжа, тэрэнэй дүршэлтэй танилсаад, олон юумэ ухамайлан бүтээдэг болонхой.

Дарханай ажал колхоздо хүндэтэй, харюусалгатайшье. Ушарынь хадаа мори тахалха, барилгада хэрэгтэй юумэ хэхэ, элдэб орёо машина заһахаһаа эхилээд, бултадаа дарханай хабаадалгагүйгөөр бүтэдэггүй.

...Санжи үбгэн олон жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө Эхэ оронойнгоо ниислэл хото—Москва хэдэн дахин ошожо, олон юумэ ойлгожо, һайн юумэ хадуужа ерэһэн юм. Эрхим ажалайнь элитэ гэршэ—ВСХВ-гэй бага мүнгэн медаль Санжи үбгэнэй энгэртэ хабарай наранай элшэ мэтээр туяатан яларна.

Мүнөө колхозойнгоо өөһэдын трактор, машинаар хабарай тарилга хэжэ байхада үбгэн дархан гэртээ һуужа шаданагүй, кузницадаа ерээд, залуу дархашуулда заабари үгэдэг, һургадаг байна.

Б. Машкинов.

Шубуу үсхэбэрилжэ эхилээ

Ороноймнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һү, мяха, тоһо абалгын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсөөд, урдань гарахын тула шармайн оролдожо байна. Хүдөө ажахынхидай патриотическа үүсхэлые дэмжэжэ, Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд шубуу үсхэбэрилжэ эхилээ.

Комбинадай мал шахадаг пунктда «Рекорд —39» гэжэ инкубатор тодхогдоод, гүйсэд оньһожоруулагданхай. Мүнөө 21 мянган үндэгэн инкубатор соо табигдаад, апрелиин 13-һаа хөөрхэн, шарахан дальбараанууд абтажа эхилээ. Һаяхан тахяагай 4 мянган, нугаһанай 1500 дальбараа абтажа, дэгжээлгэхын тула Онохойн мал шахадаг пунктда тушаагданхай. Энэ пунктда сезоной дүүрэтэр хамтадаа 30 мянга гаран дальбараа үгтэхэ юм. Тиимэһээ эндэ шубуунай байра баригдажа, һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Уһанай шубуунай һамаржа байха багахан нуур бии болгогдоо. Бусадшье гэр байранууд баригдана. Тиигэжэ Онохойн мал шахадаг пункт республика соогоо шубуу үсхэбэрилгээр томохэн ажахы болгогдохонь.

Мяха-консервын комбинат 3 һара соо тэжээгдэһэн нугаһанай дальбараануудые республикын колхоз, совхозуудта, ажалшадта худалдаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэнь) инкубаторай хүдэлмэришэн А. Власова һаяхан гараһан дальбараануудаа эдеэлүүлжэ, (доронь) оператор Т. Иванова инкубаторта табигдаха үндэгэнүүдые бэлдэжэ байна.

З. Гайнулинай фото, текст.

Һайшаалтай үүсхэл

Ехэ нугын залуушуул физкультура болон спортдо аргагүй дуратай юм. Хабарай дулаан үдэрнүүдэй ерэхэлээр колхозой волейбольно талмай дээрэ хүнүүд олоороо суглана. Гадна, буудалгын спорт, шатар, даам наадалга эндэ ехэ һонирхэгдодог.

Хабарай эхеэр колхозой комсомолшуудай үүсхэлээр буудалгын мүрысөөн, шатарай турнир үнгэргэгдэһэн байха юм. Һаяхан болоһон комсомолшуудай суглаан дээрэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлэгшэдтэ үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна.

Колхозой комсомолшууд мүнгэн зөөри гаргашалангүй, эндэхи һургуулиин һурагшадтай хамта өөһэдынгөө хүсөөр спортын талмай бариха гэһэн һайн үүсхэл гаргаа. Тэндэнь футбольно болон волейбольно талмайнууд, урилдаанай харгы, баскетбольно талмай болон бусад түхеэрэгдэхэ юм.

Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд тэдэнэрэй үүсхэлээр спортын талмай барихыень аймагайнгаа бүхы колхозуудай залуушуулые уряалба.

П. Дагбаев.

Айлшад бэрхэ байшоо

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой ногооржо эхилһэн нааданӑй талмай дээрэ Майн хоёрой үдэр хүн зон олон суглараа. Эндэ һайндэрэй баяр жабхаланда зорюулһан улан-удынхид болон айлшаар ерэһэн эрхүүгэйхидэй хоорондо футболой «Б» классаар анха түрүүшынхеэ һонирхолтой уулзалга болохоо байһан үе.

Удабашьегүй, талмай дээрэ хоёр командын солбон габшагай футболистнууд гүйлдэн гаража, үсэд шанга тулалдаан захалба. Улаан майкатай манай Улан-Удын «Локомотив» бүлгэмэйхид айлшадайнгаа бартаа тээшэ добтолжо оробо. Гэбэшье, шадабари, дүршэлөөр булюу Эрхүү городой «Энергетик» бүлгэмэйхидэй бартаа хамгаалагшад гэнтэ ушарһан «аюулта» бүмбэгые тогтоожо шадана. Нааданӑй түрүүшын хахадта хэдэн шанга тулалдаан болобошье, тэнсүү наадан болоо. Улан-удынхид айлшадайнгаа бартаа руу 9 дахин бүмбэгэ сохёод, нэгыньшье оножо оруулаагүй. 8-дахи номер зүүжэ наадаһан Хунгеев манай команда соо түргэн, шадамараараа шалгарһыень тэмдэглэхэ шухала.

Нааданӑй хоёрдохи хахадай 10-дахи минутада улан-удынхид бүдүүлигээр наадажа, ялын сохилго өөрынгөө бартаа руу сохюулжа, айлшад амжалта туйлаба. Айлшад гэнтын добтолго хэжэ, мэхэ гаргажа, нааданӑй хорин дүрбэдэхи минутада, хоёрдохи бүмбэгэеэ бартаа руумнай сохижорхёо. Һүүлэй минутануудта манай футболистнууд ехэл бүдүүлигээр наадахаа забдаа гэжэ тэмдэглэхээр. Арга шадабаринь ахир байшоо ха. Иигэжэ мүнөө жэл мастернуудай «Б» класста наадаха болоһон эрхүүгэйхидтэ манай ПВЗ-гэй «Локомотив» 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүгдэбэ. Зүгөөр, энэ уулзалгаһаа өөһэдтөө һургаал абажа, шадабари мэргэжэлээ саашадаа дээшэлүүлхэ бэзэ гэжэ найдагдахаар.

Гадна, тулалдаанай болоһо байхада репортаж дамжуулдаггүйн халагламаар байна. Нүхэр Бобыков уулзалгын дүнгүүд тухай муугаар балараар мэдээсэдэг байгаа.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ,
Д. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ «Энергетик» (Эрхүү), «Локомотив» (Улан-Удэ) бүлгэмэй футболистнарай уулзалга.

Л. Хайдуровай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК, майн 3. (ТАСС). ООН-эй Аюулгүйн Соведэй үсэгэлдэр үдэрэй заседани дээрэ Америкын оруулһан резолюциин проект голосованида табигдаа. Тус проектын ёһоор Арктикада хиналта шалгалтын системэ гэдэгые байгуулха гэжэ дурадхагдаһан байха юм. Советскэ Союзай түлөөлэгшэд энэ резолюциие буруушаажа голосовалаа. Соведэй саг үргэлжын бүхы гэшүүдэй нэгэн һаналтайгаар шиидхэбэри баталан абаха гэһэн гуримай ёһоор энэ резолюци абтангүй үлөө.

Советскэ Союзай хилэ тээшэ американска сэрэгэй самолёдуудай харата муухайгаар ниидэлгэнүүдые болюулха тухай эрилтэ хэһэн Советскэ Союзай резолюциин проектые 9 түлөөлэгшэ буруушаажа голосовалаа. Энэ резолюциингаа түлөө советскэ делегаци голосовалһан байна. Швециин түлөөлэгшэ һаналаа баряа.

Советскэ резолюциин проект абтаагүй тухай үгэ хэлэхэдээ, А. А. Соболев иигэжэ онсолон тэмдэглэв: Советскэ проектые буруушаажа голосовалһан Аюулгүйн Соведэй гэшүүд СССР-эй хилэ тээшэ харата муухай ниидэлгэнүүдые хэхэһээ Холбоото Штадуудай правительствын арсаһанһаа уламжалан гараха магад айхабтар ехэ хойшолонгой түлөө хүндэ харюусалга бэедээ даажа абаба гээшэ.

СССР-һээ ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. А. Соболевой мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 3. (ТАСС). Аюулгүйн Соведэй майн 2-ой заседаниин болоһоной һүүлээр СССР-һээ ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. А. Соболев пресс-конференци зарлажа, доро дурсагдаһан мэдүүлгэ хэбэ:

«Атомна, водородно бомбо тээһэн Америкын Холбоото Штадуудай сэрэгэй самолёдуудай Советскэ Союзай хилэ тээшэ ниидэлгэнүүдые болюулха яаралтай хэмжээ абаха тухай» Советскэ правительствын табиһан асуудалые Аюулгүйн Соведэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ таһалдуулагдаба. Энэ асуудалаар ямаршье шиидхэбэри абтаагүй.

Бусад гүрэнүүдэй байдалда аюул тохёолдуулхын гү, али сэрэгэй демонстраци хэхын тулада тэдэ гүрэнүүдэй хилэ тээшэ атомна зэбсэгээр хангагдаһан сэрэгэйнгээ самолёдуудые эльгээхэеэ болихыень Холбоото Штадуудай правительствые уряалха гэжэ советскэ делегациин дурадхаһанай ёһоор таарамжатай шиидхэбэри абахаһаа Аюулгүйн Совет арсаһан байна. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэ иимэ шиидхэбэри абхуулха дурагүй байшоо.

Соведэй иигэжэ таарамжатай шиидхэбэри абажа шадаагүй дээрэһээ атомна дайнай гэнтэ һүжэрхэ аюул урда мэтэ бии зандаа үлэбэ. Юуб гэхэдэ, иимэ харата муухай ниидэлгэнүүдые США саашадаа үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй гэжэ ойлгожо ядахаар бэшээр Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэ үгэ хэлэһэн байгаа.

Холбоото Штадуудай булгаатай мэхэтэй хараа бодолой һэжэг түрэхөөр байһанда хэблэлэй түлөөлэгшэдэй анхарал хандуулха шухала гэжэ советскэ делегаци тоолоно. Американска делегациин дурадхаһан резолюциин проект хадаа харилсаагаа һайжаруулхые эрмэлзэһэн, таарамжатай дурадхал, буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэлгын эхин боложо үгэнэ гэһэн хэбэртэйгээр харуулха гэжэ г-н Лоджын оролдоһые таанад мартанагүй ёһотойт.

Өөһэдынгөө дурадхаһан резолюциин проектые голосованида табюулха гэжэ США-гэй делегаци элитээр баалалта хэһэн байгаа. Тиихэдэнь иимэ шухала асуудалаар бодомжолжо үзэнгүй голосовани хэхээ яарахаар бэшэ гэжэ олон түлөөлэгшэд тоолодог байгаа. Теэд эндэ США-гэй делегаци ехээр яаруулһан байна.

США-гэй дурадхаһан резолюциин проектые буруушаадаг байһанаа Советскэ Союзай делегаци нюугаагүй юм, харин эб найрамдалай хэрэгтэ хабаатай иимэ ехэ асуудалые юрын голосованяар шиидхэхэһээ арсахыень Аюулгүйн Соведэй гэшүүдые уряалһан байгаа.

Советскэ делегациин бодомжотой һануулгада Холбоото Штадуудай түлөөлэгшын иимэ хайхарамжагүйгөөр хандаһаниинь юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, Америкын самолёдуудай хорото ниидэлгэнүүдые хэһэнһээ уламжалан эб найрамдалда аюултай байдалай тохёолдоһон ушарһаа олониитын анхарал хадууруулан һамааруулха зорилготойгоор США-гэй делегаци өөһэдынгөө зүгһөө резолюциин проект дурадхажа мэхэ гохо гаргана гээшэ. Тиигээд Холбоото Штадуудай ябуулганууд тухай тодорхой асуудал зүбшэхын орондо, Арктикада шалгалта хиналта тогтоохо гэһэн хорото муухай хойшолонтой, хооһон үгэ хүүр гаргахые оролдоһон байна.

Сэрэгэй бүлэгүүдтэ США-тай сугтаа ороһон, Аюулгүйн Соведэй олонхи гэшүүдэй Холбоото Штадуудай эб найрамдалда аюултай хараа бодолые дэмжэһэн дээрэһээ Аюулгүйн Совет дайнай аюул зайсуулха бодото хэмжээ абажа шадаагүйнь гэмшэлтэй гэжэ советскэ делегаци тоолоно. Аюулгүйн Соведэй хэмжээ абажа шадахагүй байһан дээрэһээ арад зон саашадааша һанаа сэдьхэлээ зобооһон зандаа байха болоно. Юуб гэхэдэ, алалга, хюдалгын дайнай гэнтэ һүжэрхэ аюул урда мэтэ тэдээнлэ тохёолдожо байна бшуу.

США-гэй делегациин ямаршье мэхэ гохо гаргабал, Аюулгүйн Соведтэ болоһон үгэ хэлэлгэнүүд юу харуулааб гэхэдэ, түгшүүрилтэ шанга байдалай, дайнай аюулай түлөө Советскэ Союзай хилэ тээшэ харата муухай ниидэлгэнүүдые хэхэһээ арсахые хүсэдэггүйшүүл харюусалгатай гэжэ эли болоо.

Саашанхи байдалайнгаа түлөө һанаагаа зобохоёо хүн түрэлтэнэй болихо гээшэнь гансахан лэ США-гэй правительствоһаа мүнөө дулдыдаха байна. Тэрэнэй тулада атомна зэбсэг хэрэглэхэбди гэжэ байжа занаха зангахаяа болихо хэрэгтэй.

Советскэ правительствын табиһан асуудалай Аюулгүйн Соведтэ зүбшэн хэлсэгдээд байхада, американска бомбардировщигуудай харата муухай ниидэлгэнүүд саг шагүй ехэ аюултай гэжэ арадууд ойлгохо байһанда, арадууд һэрэмжэеэ дээшэлүүлхэ, хорото аашануудые болюулхын түлөө, эб найрамдал аршалан хамгаалхын түлөө тэдэнэрэй бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхэ байһанда этигэжэ байна гэжэ А. А. Соболев үгынгөө түгэсхэлдэ элишэлэн мэдүүлээ.

Удаань А. А. Соболев корреспондентнүүдэй асуудалда харюусаа.

СОНОСХОЛ

Республикын научна, партийна болон олониитын эмхи зургаануудтай хамта Бурят-Монголой соёлой институдай Эрдэмтэдэй Соведэй зарлаһан суглаан Соведэй хоёрдохи байшангай ехэ зал соо, 1958 оной майн 12—13-да болохонь. Тэндэ «Бурят-Монголой АССР-эй түүхын» хоёрдохи томой макет зүбшэн хэлсэгдэхэ...

Эрдэмтэдэй Соведэй гэшүүд, хоёрдохи томой авторнууд, редколлегиин гэшүүд, рецензентнүүд, дээдэ һургуулинуудай научна хүдэлмэрилэгшэд, городой һургуулинуудай түүхэ, литературын багшанар, республикын болон Улан-Удэ городой партийна, советскэ, комсомольско, профсоюзна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, үнинэй большевигууд, партизанууд, Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл энэ суглаанда уригдана.

Соёлой институдай библиотека, КПСС-эй горкомой политгэгээрэлэй кабинет, Горькиин нэрэмжэтэ түб библиотекэ соо Бурят-Монголой АССР-эй түүхын 2-дохи томой гар бэшэгтэй танилсаха болоно.

Дуратай хүнэй ерэхэдэ болохо.

Соёлой институдай дирекци.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын Майн 1-нэй номерто толилогдоһон «Үргын ... баржа байхада» гэжэ статьяда авторай гэмээр хүнүүдэй нэрэ буруугаар бэшэгдэжэ, алдуу гараа. В. Дагбаева, И. Марактаев, К. Дупленский гэжэ уншахые гуйнабдина.

Редакци.

БҮРДЭНЭЙ ТАЛАДА

Уулаараа манарһан Хүмэн уулын саанаһаа бултайһан үглөөнэй шаргал наранай элшэ Бүрдэнэй уужам талада тудана. Энэ үедэ хониной совхозой хоёрдохи фермын һүнэйтоварна фермэдэ үглөөнэй һаалга дүүрэжэ, һаалишад һүтэй бидонуудаа дүтэхэнэ байһан сепараторна пунктда абаашана.

— Үдэр бүри һү һаалгамнай дээшэлжэ байна. Үдэшэнэйхитэй сасуулхада 40 литрээр ехэ һаагдаа,— гэжэ һаалишадһаа һү абажа байһан фермые даагша Б. Гармаева хөөрэнэ.

Нээрээшье бүрдэнэйхид һү һаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байна. Мүнөө бүхы фермээрээ сүүдхэдээ 785—810 литр һү һаана. Энэнь үнеэн бүридэ 8—9 литр хүртэнэ. Түрүү һаалишад Дабацу Гармаева, аймсоведэй депутат Нимасу Бадмаевна Ванчикова, Дулма Жигмытова гэгшэд урдынхидаал адли түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 8—10 литр һү һаана. Мүн залуу һаалишад Д. Сахьяева, Д. Ульзутуева болон бусад үнинэй һаалишадһаа ехэшье гээгдэнэгүй. Һү һаалгаар Бүрдэнэй фермэ гансашье совхоздоо бэшэ, аймаг соогоо нэгэдэхи һуурида гаранхай.

Үнгэрһэн жэлдэ тус фермэ үнеэн бүриһөө 1880 литр һү һааһан юм. Энэ жэлдэ бүрдэнэйхид, нёдондонойхитой сасуулхада, үнеэн бүриһөө 520 литрээр ехэ һү һааха гэхэ гү, али 2400 литр һааха уялга абанхай. Һаалишад абаһан уялгануудаа һайнаар дүүргэжэ байна. Үнгэрэгшэ гурбан һарын туршада үнеэн бүриһөө 630 литр һүн һаагдаа.

Хайшан гэжэ, ямар аргаар һүн ехээр һаагданаб гэхэдэ, һаалишад үнеэнэй харууһалга, эдеэлүүлгые эрид һайжаруулаа. Үнгэрһэн жэлдэ үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэгдээ. Дүршэлтэй механизатор Владимир Афанасьевич Переваловай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригадын механизаторнуудай оролдолгын ашаар зелёнкын баян ургаса хуряагдаа һэн. Тиигэжэ үнеэн бүридэ 12 тонно эрхим шанартай зелёнкын силос дарагдаа. Үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэгдэжэ, бүхэли үбэлдөө үнеэдынь уяанда байлгагдажа харууһалагдаа.

Мүнөө үнеэн бүридэ дураарнь силос, 10 килограмм һолоомо, 6 килограмм зелёнко, һаагдаһан литр бүхэндэ 200 грамм концентрат үгтэнэ. Үнеэд үдэртөө 2 дахин уһалагдана. Фермэдэ ажалай хаһа журам наринаар сахигдадаг. Үнеэд нэгэ хэмдэ һаагдана, эдеэлүүлэгдэнэ.

Һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Һайнаар түхеэрэгдэһэн улаан буландань һаалишан бүхэнэй ажал харуулагданхай. Үдэшэ бүри үдэрэй дүнгүүд согсологдожо, һаалишадта соносхогдоно.

Совхозой дирекци малаа типовой байрануудаар хангаха тухай анхаралаа ехээр хандуулна. Нёдондо жэлдэ 200 үнеэдэй типовой байра шулуугаар баригдаа.

Бүрдэндэ барилга ехээр хэгдэжэ байна. Үнгэрһэн жэлдэ 8 хүдэлмэришэд шэнэ гэр барижа ороо. Энэ жэлдэ 10 хүдэлмэришэд шэнэ гэр барижа байнхай. Эндэ клубай урилагдажа асарагдаһанай ашаар бүрдэнэйхид кино, концерт хараха, һонин лекци шагнаха аргатай болоо.

Хоёрдохи фермын механизаторнууд Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Тахановай хүтэлбэрилдэг бригадын механизаторнуудай бэшэгые халуунаар дэмжээд, гектар бүриһөө 10 центнер таряа хуряаха уялга абанхай. Мүн тэдэнэр хабарай тарилгын, ургаса харууһалгын, хуряалгын үедэ үдэрэйнгөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө механизаторнууд борнойлго хэхынгээ хажуугаар поли, сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа байна.

—Бидэ абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр оролдохобди,—гэжэ тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир нүхэр В. А. Перевалов найдамтайгаар хөөрэнэ.

Иигэжэ Кяхтын хониной совхозой Бүрдэнэй хоёрдохи фермын хүдэлмэришэд мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын түлөө ехээр оролдоно.

Д. Болхоев, манай корр.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00723. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1...